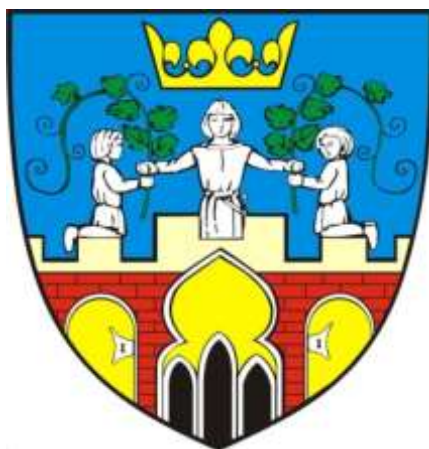

Projekt

Strategia rozwoju

Gminy i Miasta Pызdry

na lata 2015-2020

Pызdry 2015

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Diagnoza społeczno – gospodarcza	4
II. 1. Charakterystyka gminy	4
II. 2. Sytuacja demograficzna i społeczna	7
II. 3. Sytuacja gospodarcza.....	23
II. 4. Infrastruktura techniczna	26
II. 5. Infrastruktura społeczna.....	31
II. 6. Budżet gminy	37
III. Analiza SWOT	40
IV. Wizja i misja	42
V. Cele strategiczne i operacyjne	43
V. 1. Cele strategiczne i cele operacyjne.....	43
V. 2. Zadania planowane do realizacji.....	44
VI. Zgodność ze strategicznymi dokumentami.....	46
VII. Wdrażanie i monitorowanie strategii	48
VIII. Wieloletni program inwestycyjny	51

I. Wstęp

Strategia to określenie głównych, długofalowych celów i przyjęcie kierunków działania oraz alokacja zasobów niezbędnych do realizacji tych celów i kierunków. Posiadanie strategii rozwoju ma istotne znaczenie dla realizacji zrównoważonego rozwoju gminy i ułatwia władzy samorządowej podejmowanie strategicznych decyzji.

Strategia rozwoju Gminy i Miasta Pyzdry na lata 2015-2020 powstała z inicjatywy władz lokalnych, które dostrzegły potrzebę rozwoju gminy w różnych aspektach życia jej mieszkańców. To również odpowiedź na zmieniające się warunki otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego. Dokument określa kierunki, w jakich powinna zmierzać gmina by zapewnić zrównoważony rozwój i mieszkańcom poprawę jakości warunków życia.

Przygotowania do opracowania Strategii rozpoczęto w I kwartale 2014 roku. Ankieta skierowana do mieszkańców pozwoliła określić problemy i przyszły kierunek rozwoju Gminy. Przy tworzeniu Strategii uczestniczyli przedstawiciele lokalnych władz, przedsiębiorcy oraz aktywni mieszkańcy gminy.

Część pierwsza przedstawia ocenę sytuacji społeczno-gospodarczej oraz potencjału jednostki samorządu terytorialnego, uwzględniającej jej powiązanie z otoczeniem. W celu uzyskania rzetelnej oceny przeprowadzono diagnozę stanu obecnego gminy Pyzdry w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych), dane Urzędu Miejskiego w Pyzdrach i jednostek podległych. Analizie poddano lata 2010-2012.

Zebrane wnioski z diagnozy i przeprowadzonych ankiet wśród mieszkańców stanowiły element wyjściowy do przeprowadzenia analizy zasobów własnych i otoczenia. W oparciu o wyniki analizy SWOT w części drugiej wyznaczono kierunki rozwoju gminy.

Analiza potencjału rozwojowego gminy, celów szczegółowych i operacyjnych, a także wyniki przeprowadzonych z mieszkańcami konsultacji społecznych posłużyły do określenia szczegółowych działań dla poszczególnych celów operacyjnych oraz wyznaczenia misji i wizji gminy.

Opracowana Strategia jest dokumentem perspektywicznym i długofalowym wskazującym priorytety i narzędzia realizacji, które na najbliższe lata stworzą możliwości rozwoju społeczno-gospodarczego wspólnoty samorządowej.

II. Diagnoza społeczno – gospodarcza

II.1. Charakterystyka gminy

Położenie

Gmina Pызdry położona jest we wschodniej części województwa wielkopolskiego w powiecie wrzesińskim, otoczona terenami równinnymi granicząc od północy z Równiną Wrzesińską i od południa z Równiną Rychwalską. Cały obszar znajduje się w zasięgu makroregionów Pojezierza Wielkopolskiego oraz Niziny Południowowielkopolskiej i ma średnią wysokość 90 m n.p.m. Przez gminę przepływają rzeki Warta i Proсна.

Siedzibą gminy jest miasto Pызdry, które jest oddalone 72 km od granic Poznania – stolicy Wielkopolski. Miasto skupia się w większości na prawym, wysokim brzegu rzeki Warty. Przez teren gminy przebiegają drogi wojewódzkie nr 442 Września – Kalisz i nr 466 Słupca – Pызdry łączące się m.in. z węzłami autostradowymi w Słupcy i Wrześni.

Gmina Pызdry sąsiaduje z gminami:

- Kołaczkowo (powiat wrzesiński),
- Żerków (powiat jarociński),
- Gizalki (powiat pleszewski),
- Łądek (powiat słupecki),
- Zagórow (powiat słupecki).

Administracyjnie dzieli się na 20 sołectw i 35 miejscowości. Obszar gminy zajmuje 13782 ha (138 km², w tym miasto 12 km²), co stanowi 0,46% powierzchni województwa i 19,57% powierzchni powiatu.

Środowisko przyrodnicze

Gmina Pызdry posiada 8015,04 ha gruntów rolnych, które stanowią 58,16% powierzchni gminy. Użytków rolnych jest 6991,09 ha, z tego: użytków pod zasiewami jest 3692,71 ha (52,82% udziału w użytkach rolnych), uprawy trwałe 416,06 ha (5,95% udziału w użytkach rolnych), ogrody przydomowe 2,53 ha (0,04% udziału w użytkach rolnych), łąki 1861,52 ha (26,63% udziału w użytkach rolnych), pastwiska 196,17 ha (2,81% udziału w użytkach rolnych), grunty ugorowane 745,14 ha (10,65% udziału w użytkach rolnych), pozostałe użytki rolne 76,96 ha (1,10% udziału w użytkach rolnych). Pozostałe grunty zajmują 1023,95 ha, a sady 408,28 ha.

Teren gminy bogaty jest w kompleksy leśne i zadrzewienia, które stanowią 31,7% powierzchni gminy. Największe obszary leśne występują we wschodniej i południowo-wschodniej części gminy. Dominujące drzewostany to sosnowce. Gospodarka leśna prowadzona jest przez Nadleśnictwo Grodziec.

Na terenie gminy Pызdry dominują gleby o średniej i niskiej jakości. Gleby klasy IIIb stanowią zaledwie 2%, gleby IVa i IVb stanowią łącznie 30%, natomiast aż 60% gruntów ornych stanowią gleby V i VI klasy bonitacyjnej.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 roku znajdowało się tutaj 998 gospodarstw rolnych, z tego 793 posiadających powierzchnię powyżej 1 ha. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosiła 8,03 ha. W zależności od miejscowości występuje znaczne zróżnicowanie ich powierzchni. Rolnictwo oparte jest w przeważającej mierze na gospodarce indywidualnej zajmującej się uprawą roli i hodowlą zwierząt. Ponad połowa gospodarstw rolnych zajmuje się uprawą zbóż. Natomiast gospodarstw utrzymujących zwierzęta gospodarskie jest 428, z czego najwięcej zajmuje się hodowlą trzody chlewnej i drobiu.

Obszary wyróżniające się szczególnymi walorami przyrodniczymi objęte zostały następującymi formami przyrody:

- Nadwarciański Park Krajobrazowy – został utworzony w 1995 r., obejmuje on powierzchnię 13 428 ha. Cały obszar Parku znajduje się w obrębie 4 gmin, tj. Pызdr, Łądku, Zagórowa i Rzgowa. W gminie Pызdry Park zajmuje 37,6 % powierzchni tj. 5 049 ha. Powierzchnię Parku tworzą przede wszystkim użytki rolne wraz z łąkami i pastwiskami, lasy oraz wody. Park powstał w celu ochrony walorów przyrodniczych, historycznych oraz kulturowych regionu. Charakterystyczną cechą jest różnorodność bogatej flory i fauny. Istotnym elementem rzeźby terenu jest pradolina Warty. W sąsiedztwie meandrującej Warty znajdują się liczne starorzecza oraz smugi i obniżenia terenu jedynie okresowo napełnione wodą.
- Pызdrski Obszar Chronionego Krajobrazu –obszar o powierzchni 6 640 ha powołany został Uchwałą nr 53 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Koninie z dnia 29 sierpnia 1986 roku. W celu ochrony obszarów o cechach środowiska zbliżonego do stanu naturalnego oraz konieczności zapewnienia społeczeństwu warunków niezbędnych dla regeneracji sił w środowisku reprezentującym korzystne właściwości dla rozwoju turystyki i wypoczynku. Na terenie gminy Pызdry Pызdrski Obszar Chronionego Krajobrazu zajmuje północną część gminy tj. tereny wchodzące w skład Nadwarciańskiego Parku Krajobrazowego.

Do mniejszych form ochrony przyrody na terenie gminy należy 6 pomników przyrody:

- przy ulicy Zwierzyniec 6 w Pyzdrach – grupa 2 drzew lipy drobnolistne,
- przy drodze w miejscowości Ciemierów - Kolonia dąb szypułkowy,
- w alei kasztanowców przy drodze do starego mostu w Pyzdrach jawor „Jawor”,
- na skrzyżowaniu drogi Pyzdry - Myszaków z drogą Zapowiednia - Trzcianki „Sosna z kapliczką” sosna zwyczajna,
- w lesie oddz. 51 b Leśnictwo Pyzdry dąb szypułkowy.

Wody powierzchniowe należą do zlewni rzeki Warty. Sieć rzeczną tworzy przede wszystkim rzeka Warta wraz z dopływem - kanałem Flisa oraz rzeką Prosną (będącą lewym dopływem rzeki Warty) z największym własnym dopływem Kanałem Bartosz. Długość rzeki Warty na terenie pyzdrowskiej gminy wynosi 15 km. Rzeką Warta dzieli teren gminy Pyzdry na dwie części o bardzo różnym charakterze. Część północna jest prawie bezwodna. Bardziej zasobna w wody powierzchniowe jest część południowa, w dużej mierze należąca do zlewni rzeki Prosną. W dolinie Warty wody powierzchniowe reprezentowane są głównie przez rozbudowany system starorzeczy. Dno doliny rzeki Warty leży na wysokości około 72 m n.p.m. Zaznaczają się w niej trzy poziomy terasowe, z czego najniższy jest zalewany w czasie stanów powodziowych. Na terenie gminy znajdują się 4 stawy rybne o łącznej powierzchni 19,31 ha, zlokalizowane w zachodniej części miasta Pyzdry.

Złoża kopalin

Począwszy od 2008 roku teren gminy Pyzdry jest obszarem intensywnych poszukiwań gazu ziemnego. Do końca 2013 roku potwierdzono istnienie złoża Lisewo oraz Komorze. Złoże Lisewo, odkryte w 2011 roku, znajduje się na głębokości ok. 3600 m. Zasoby wydobywalne określono na poziomie 990 mln m sześć. gazu. Początkowe wydobycie gazu z tego złoża jest planowane na poziomie 50 mln m sześć. rocznie, a czas eksploatacji na 25 lat. Gaz ze złoża Komorze jest wydobywany dwoma odwiertami; Lisewo-1k i Lisewo-2k, których pełna eksploatacja rozpoczęła się w drugim kwartale 2014 roku. Złoże Komorze, odkryte w 2012 roku, znajduje się na głębokości ok. 3800 m. Zasoby wydobywalne oszacowano na ok. 340 mln m sześć. gazu. Wydobycie z tego złoża jest planowane na poziomie 12 mln m sześć. rocznie, a planowany czas eksploatacji to 25 lat. Gaz ze złoża jest wydobywany otworem Komorze-3, którego pełna eksploatacja rozpoczęła się w pierwszym kwartale 2014 roku. Szanse na powiększenie zasobów gazu ziemnego na terenie gminy stanowią potencjalne struktury gazonośne, których rozpoznanie możliwe jest w latach 2015-2020. Jednakże zagrożenie dla tych przedsięwzięć stanowią pokłady wód zasolonych.

II. 2. Sytuacja demograficzna i społeczna

Demografia

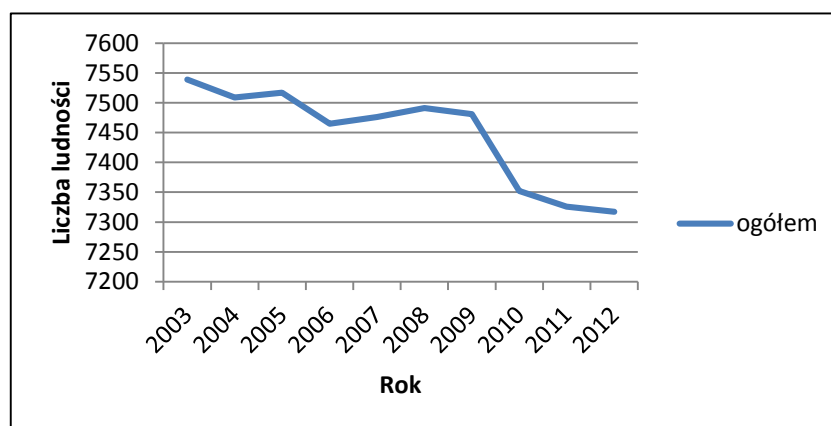
Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące kształtowania się liczby mieszkańców gminy i miasta Pызdry 10 lat zauważyć można, iż liczba mieszkańców systematycznie się zmniejsza. Na przestrzeni 10 lat nastąpił spadek liczby ludności o prawie 3%. Maleje liczba mężczyzn oraz kobiet. W 2012 roku liczba kobiet zmalała o 4% w porównaniu z rokiem 2003, natomiast mężczyzn o 1,8%. W 2012 roku kobiet w gminie i mieście Pызdry zamieszkiwało o 121 więcej od mężczyzn. Gęstość zaludnienia w 2012 roku wynosiła 53 os./km². Dane dotyczące kształtowania się liczby mieszkańców gminy i miasta Pызdry w latach 2003-2012 zostały zaprezentowane w poniższej tabeli oraz na rysunku.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy i miasta Pызdry według zameldowania w latach 2003-2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
ogółem	7539	7509	7517	7465	7476	7491	7481	7352	7326	7317
mężczyźni	3663	3678	3674	3664	3671	3676	3680	3610	3618	3598
kobiety	3876	3831	3843	3801	3805	3815	3801	3742	3708	3719

Źródło: Urząd Miejski w Pызdrach

Rys. 1 Liczba ludności w gminie i mieście Pызdry w latach 2003-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pызdrach

Kształtowanie się w ostatnich latach poziomu przyrostu naturalnego w gminie charakteryzuje duży wzrost. W latach 2003-2005 wskaźnik ten był na ujemnym poziomie, jednak w latach kolejnych utrzymuje się na dodatnim poziomie i ulega nieznacznym wahaniom. Na koniec 2012 roku wyniósł on 16 osób, podczas gdy w 2003 roku wyniósł -37. W analizowanym

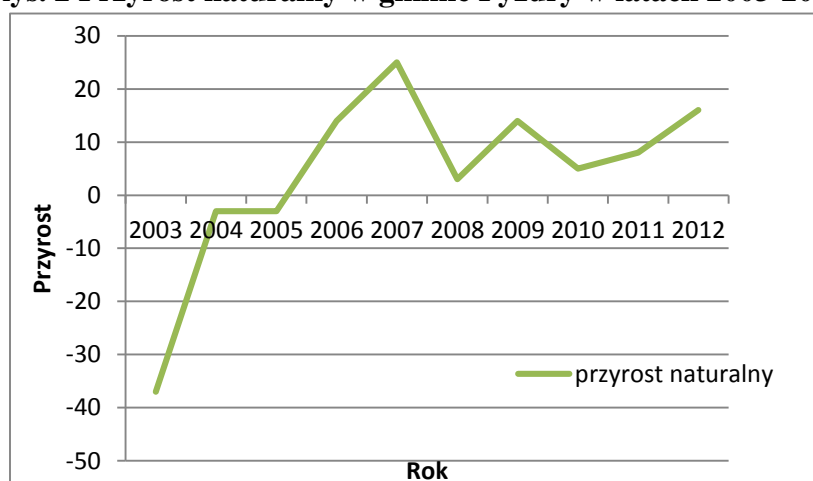
okresie przyrost naturalny osiągnął najwyższą wartość w 2007 roku. Wahania wskaźnika można zauważyć analizując przyrost naturalny według płci. Natomiast analizując urodzenia w latach 2006-2012 zauważa się wzrost liczby urodzeń ogółem, przy jednoczesnym stałym spadku zgonów. Dane dotyczące kształtowania się przyrostu naturalnego w gminie i mieście Pызdry na przestrzeni lat 2003-2012 prezentują poniższa tabela oraz rysunek.

Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Pызdry wg płci w latach 2003-2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Urodzenia ogółem	53	79	73	89	100	76	90	80	72	90
Zgony ogółem	90	82	76	75	75	73	76	75	64	74
Przyrost naturalny ogółem	-37	-3	-3	14	25	3	14	5	8	16

Źródło: Urząd Miejski w Pызdrach

Rys. 2 Przyrost naturalny w gminie Pызdry w latach 2003-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pызdrach

Podsumowując powyższe dane można stwierdzić, że liczba mieszkańców maleje przy jednoczesnym rosnącym dodatnim przyroście naturalnym. Na zmniejszającą się liczbę ludności gminy wpływ ma także saldo migracji. Na przestrzeni lat 2003-2012 saldo migracji kształtuje się w większości na ujemnym poziomie. W 2012 roku zanotowano o 44 wymeldowań więcej niż zameldowań. Spada liczba zameldowań z miast oraz ze wsi. W 2012 roku w gminie i mieście zameldowały się 72 osoby z innych ośrodków miejskich. Wielkość ta jest bardzo zbliżona do roku 2003, jednakże już w latach 2004-2007 znacznie wzrosła liczba zameldowań. Na przestrzeni analizowanych 10 lat zauważa się przewagę zameldowań ze wsi w stosunku do zameldowań z miast. To właśnie spadająca liczba zameldowań, a rosnąca wymeldowań ma wpływ na ujemne saldo migracji. Więcej dostrzega

się wymeldowań za granicę, niż zameldowań z zagranicy. Dane dotyczące migracji ludności gminy Pызdry oraz kształtowania się salda migracji w latach 2003 – 2012 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3. Migracje ludności w gminie Pызdry w latach 2003-2012

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Zameldowania ogółem	74	118	89	77	110	76	70	67	62	72
Zameldowania z miast	36	43	32	22	30	36	24	31	12	27
Zameldowania ze wsi	38	75	55	54	80	40	42	35	48	45
Zameldowania z zagranicy	0	0	2	1	0	0	4	1	2	0
Wymeldowania ogółem	81	130	87	131	133	75	90	58	89	116
Wymeldowania do miast	44	63	49	78	60	42	23	28	39	66
Wymeldowania na wieś	37	67	38	46	68	29	60	27	49	46
Wymeldowania za granicę	0	0	0	7	5	4	7	3	1	4
Saldo migracji	-7	-12	2	-54	-23	1	-20	9	-27	-44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Strukturę mieszkańców gminy Pызdry wg ekonomicznych grup wieku charakteryzuje systematyczny spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym przy jednoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Strukturę ludności według ekonomicznych grup wieku prezentuje poniższa tabela.

Tabela 4. Udział grup ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w latach 2003-2012 w ujęciu procentowym

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
W wieku przedprodukcyjnym	24,8	24,3	23,5	22,7	22,4	22,0	21,5	21,2	20,8	20,5
W wieku produkcyjnym	60,1	60,9	61,7	62,0	62,1	62,3	62,7	63,2	63,1	62,9
W wieku poprodukcyjnym	15,1	14,8	14,8	15,3	15,5	15,7	15,8	15,6	16,1	16,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Analizując dane zawarte w powyższej tabeli zauważyć można, iż udział ludności w wieku przedprodukcyjnym spada z 24,8% w 2003 roku do 20,5% w roku 2012, natomiast udział grupy w wieku poprodukcyjnym w tych samych latach wzrasta z 15,1% do 16,6%. Malejący udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i rosnący w wieku poprodukcyjnym jednoznacznie wskazują na starzenie się społeczeństwa gminy Pызdry (w 2012 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 58,9 osób w wieku nieprodukcyjnym). Trend ten zauważalny jest w całym kraju. Charakterystyczny dla krajów wysokorozwiniętych jest wzrost liczby osób w wieku emerytalnym, jest to niekorzystne zjawisko. W obecnej sytuacji

makroekonomicznej, w której dostrzega się problemy ze znalezieniem dobrej pracy, zakupem mieszkania i coraz późniejsze zakładanie rodziny, nie można spodziewać się odwrócenia tej tendencji. Dalszy niekorzystny trend powoduje pogłębiające się starzenie społeczeństwa. Potwierdza to również analiza wskaźników obciążenia demograficznego. Tendencja ta będzie się utrzymywać w dłuższym okresie, na co wskazuje rosnący wskaźnik liczby osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym – w ciągu 10 lat aż o 21,2% nastąpił wzrost tego wskaźnika.

Populacja gminy Pызdry wynosząca na koniec 2012 roku 7317 mieszkańców, maleje, co jest rezultatem utrzymującego się od wielu lat ujemnego salda migracji.

Prognozowane zmiany liczby ludności wskazują na systematyczny spadek liczby mieszkańców, w tym szczególnie osób w wieku przedprodukcyjnym, a także wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym. Zmiany w strukturze ludności gminy Pызdry, polegające na wzroście udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogóle populacji, wpisują się w tendencję starzenia się społeczeństwa, co w przyszłości na pewno będzie miało skutki w obszarze polityki społecznej i edukacji. Migracje, zmiana liczby i struktury ludności mogą stać się problemem przede wszystkim dla finansów publicznych gminy Pызdry, tracącej dochody z podatków, a stojącej w obliczu nowych wyzwań demograficznych i gospodarczych. Wyżej wymienionym zagrożeniom należy przeciwdziałać poprzez politykę proinwestycyjną jak również tworzenie jak najlepszych warunków do budownictwa mieszkaniowego.

Rynek pracy

W latach 2010-2012 liczba osób bezrobotnych wzrastała (w 2012 roku bez pracy pozostawało 467 mieszkańców). Trwający w tych latach kryzys spowodował zmniejszenie zatrudnienia, a w konsekwencji wzrost bezrobocia. W 2010 roku 440 mieszkańców nie miało pracy (stanowiło to 9,5% ludności w wieku produkcyjnym). Na wzrost bezrobocia z pewnością wpływ ma trwający od kilku lat kryzys gospodarczy. By zatrzymać rosnące bezrobocie należy podjąć inicjatywy zmierzające do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej oraz zachęcające do podejmowania i prowadzenia na terenie gminy działalności gospodarczej, co w konsekwencji przełoży się na wzrost zatrudnienia i spadek bezrobocia. Dane dotyczące liczby osób bezrobotnych w gminie Pызdry oraz ich udział w liczbie osób w wieku produkcyjnym w latach 2010-2012 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Bezrobotni w gminie Pyzdry w latach 2010 – 2012

Rok	Liczba osób bezrobotnych	Udział w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %
2010	440	9,5
2011	444	9,7
2012	467	10,3

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych

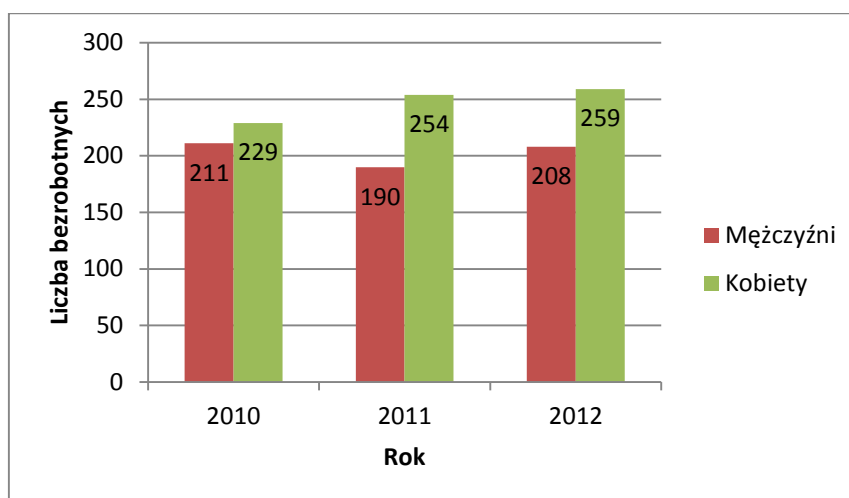
W ostatnich latach stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim jest większa od stopy krajowej i województwa. W latach 2010-2011 była na tym samym poziomie, jednakże w 2012 roku wzrosła o 1,2%. Porównując rosnącą stopę bezrobocia w kraju i w województwie można stwierdzić, że tendencja wzrostowa będzie się nadal utrzymywać, również w gminie Pyzdry. Dane dotyczące kształtowania się poziomu stopy bezrobocia na terenie powiatu wrzesińskiego na tle województwa wielkopolskiego oraz kraju w latach 2010-2012 zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 6. Stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim na tle kraju i województwa w latach 2010-2012 (w %)

	2010	2011	2012
Powiat wrzesiński	13,6	13,6	14,8
Woj. Wielkopolskie	9,2	9,1	9,8
Polska	12,4	12,5	13,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych

Wśród osób bezrobotnych dominują kobiety. W roku 2012 stanowiły one 55,5% ogółu osób pozostających bez pracy. Na koniec 2010 roku udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych wyniósł 52%. Sytuacja kobiet na rynku pracy nie uległa poprawie w ciągu ostatnich trzech lat. Bezrobocie prowadzi nieuchronnie do marginalizacji i wykluczenia społecznego. Z doświadczenia Urzędu Pracy oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyzdrach wynika, iż przywrócenie tych osób do aktywnego życia zawodowego jest bardzo trudne. Mimo zwiększenia ofert pracy skierowanych do osób o niższych kwalifikacjach, nieudolność społeczna i zawodowa osób bezrobotnych korzystających ze wsparcia pomocy społecznej jest wysoka. Strukturę osób bezrobotnych w gminie Pyzdry ze względu na płeć w latach 2010-2012 prezentuje poniższy rysunek.

Rys. 3 Bezrobotni w gminie Pyzdry wg płci w latach 2010-2012

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Zarówno w gminie Pyzdry, jak i w całej Polsce, zauważa się znaczący udział osób młodych w ogólnej liczbie zarejestrowanych bezrobotnych. Jak wynika z danych statystycznych Powiatowego Urzędu Pracy we Wrześni w grudniu 2012 roku w gminie i mieście Pyzdry osoby do 34 roku życia stanowiły aż 61,7% wszystkich osób pozostających bez pracy, z czego 63% osób w tym wieku stanowiły kobiety. Najliczniejszą grupę wśród pozostających bez pracy stanowią osoby najslabiej wykształcone (wśród bezrobotnych dominują osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i podstawowym) stanowią one prawie 65%, z czego ponad połowa to mężczyźni. Najmniej bezrobotnych jest natomiast w grupie osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym oraz wyższym - 15,2%. Wśród najlepiej wykształconych bezrobotnych prawie 82% to kobiety. Tendencja ta utrzymuje się na stałym poziomie w ciągu ostatnich trzech lat.

Analizując strukturę bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy dostrzega się, iż największą grupę stanowią bezrobotni pozostający w rejestrze od 1 do 6 miesięcy (38,5%). Niepokoić powinien fakt, że ponad połowa osób bezrobotnych, bo 52% stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W 2012 roku udział tych osób zmalał tylko o 2% w porównaniu z rokiem 2010. W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące kształtowania się liczby osób bezrobotnych w gminie Pyzdry w 2012 roku według wieku, wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy.

Tabela 7. Bezrobotni w gminie Pyzdry w 2012 roku według wieku, wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy

Stan na 31.12.2012	Ogółem	Kobiety
Bezrobotni	467	259
Wiek		
18-24 lat	145	88
25-34 lat	143	93
35-44 lat	79	40
45-54 lat	60	28
55-59 lat	30	10
60-64 lat	10	-
Wykształcenie		
Wyższe	38	34
Policealne i średnie zawodowe	94	63
Średnie ogólnokształcące	33	24
Zasadnicze zawodowe	181	86
Gimnazjalne i podstawowe	121	52
Czas pozostawania bez pracy w miesiącach		
do 1	52	14
1-3	90	40
3-6	90	51
6-12	75	41
12-24	87	54
Pow.24	73	59
Długotrwale bezrobotni	245	149

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy we Wrześni

Przeciwdziałanie bezrobociu wymaga zintegrowanych działań nastawionych na tworzenie korzystnych warunków gospodarowania i udostępnienie nowych miejsc pracy. Problemy ze znalezieniem pracy mają w szczególności osoby młode, które niedawno ukończyły szkołę, kobiety, osoby długotrwale bezrobotne oraz te o najniższym wykształceniu. Największymi barierami społecznymi wejścia na rynek pracy są: brak wyuczonego zawodu, niskie kwalifikacje, dezaktualizacja zawodu, brak doświadczenia zawodowego wynikającego z częstej zmiany pracy, brak gotowości do reorientacji zawodowej.

Problem bezrobocia wpływa niekorzystnie nie tylko na stan życia i funkcjonowanie osoby bezrobotnej, lecz również na jej otoczenie i rodzinę. Często zdarza się, że bezrobocie, zwłaszcza długotrwale, prowadzi do występowania problemów opiekuńczo-wychowawczych, przemocy, alkoholizmu, zacierania autorytetu rodzicielskiego, czy przejmowania złych nawyków od osoby bezrobotnej, co w konsekwencji może prowadzić do rozpadu rodziny.

By zmniejszyć poziom bezrobocia na terenie gminy Pyzdry należy podejmować inicjatywy prowadzące do powstawania nowych miejsc pracy. W tym celu należy wykorzystać wszelkie instrumenty będące w posiadaniu samorządu gminnego takie jak ulgi podatkowe czy promocja terenów inwestycyjnych.

Pomoc społeczna

Jak wynika z danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyzdrach w latach 2010-2012 najczęstszymi przyczynami, które kwalifikują społeczeństwo do korzystania z pomocy społecznej są:

- niepełnosprawność,
- długotrwała choroba,
- ubóstwo,
- bezrobocie,
- bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego,
- potrzeba ochrony macierzyństwa.

W ciągu ostatnich trzech lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej znacząco maleje. Jednakże nadal wymagane jest wsparcie ze strony gminy. Analizując powody przyznawania pomocy społecznej zauważa się, że najmniej rodzin dotkniętych bezdomnością i trudnością przystosowania się do życia po opuszczeniu zakładu karnego korzystało z pomocy społecznej. Najwięcej rodzin miało problemy związane z ubóstwem, niepełnosprawnością i chorobą. Pomoc z tytułu narkomanii nie wystąpiła w ostatnich latach, jednakże nie oznacza to, że problem ten nie dotyczy mieszkańców. Dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej na przestrzeni lat 2010-2012 wraz z przyczynami wystąpienia trudnej sytuacji życiowej zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wraz z powodami wystąpienia trudnej sytuacji życiowej w latach 2010-2012

Przyczyna przyznania pomocy społecznej	Liczba rodzin w latach		
	2010	2011	2012
Ubóstwo	328	256	236
Bezdomność (osoby)	2	2	3
Bezrobocie	196	148	139
Niepełnosprawność lub długotrwała choroba	368	324	316
Potrzeba ochrony macierzyństwa	87	64	56
Bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego	105	93	78

Alkoholizm	15	14	15
Narkomania	-	-	-
Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	5	5	4

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyzdrach

Analizując udzielone świadczenia w formie zasiłków w latach 2010-2012 można stwierdzić, że najczęściej rodzin otrzymywało zasiłki celowe. Niepokojący może być wzrost liczby rodzin korzystających z zasiłku stałego. Jednakże w porównaniu z zasiłkiem okresowym i celowym niewiele rodzin z niego korzysta. Zasiłki wypłacane są z budżetu gminy i miasta Pyzdry oraz z budżetu Państwa. Najwięcej rodzin korzysta z zasiłku celowego będącego świadczeniem fakultatywnym. Liczba rodzin otrzymująca ten zasiłek w 2012 roku zmniejszyła się o prawie 40% w porównaniu z rokiem 2010. Nie oznacza to spadku wydatków, mimo że liczba rodzin korzystających z pomocy M-GOPS również maleje (o 28% w porównaniu z rokiem 2010). W okresie trzech lat spadła liczba korzystających z pomocy społecznej o prawie 27%, jednakże w 2012 roku stanowiła 15% całkowitej liczby mieszkańców. Dane prezentujące liczbę udzielonych form zasiłków oraz liczbę rodzin korzystających z pomocy M-GOPS w Pyzdrach w latach 2010-2012 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 9. Liczba udzielonych poszczególnych form zasiłków w latach 2010-2012 przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyzdrach

Rodzaj świadczenia	2010 (liczba rodzin)	2011 (liczba rodzin)	2012 (liczba rodzin)
Zasiłek stały	30	28	37
Zasiłek okresowy	98	67	68
Zasiłek celowy w tym specjalny celowy	365	257	241

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyzdrach

Tabela 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pyzdrach w latach 2010-2012

	2010	2011	2012
Liczba rodzin	478	372	345
Liczba osób w rodzinie	1486	1196	1087

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyzdrach

Malejąca liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej nie spowodowała spadku wydatków ponoszonych na świadczenia rodzinne, wręcz przeciwnie kwoty świadczeń

w okresie ostatnich trzech lat wzrastały. Z analizy wypłaconych świadczeń rodzinnych wynika, iż systematycznie spadają wydatki związane ze świadczeniem zasiłku rodzinnego wraz z dodatkiem do zasiłku, co spowodowane jest spadkiem liczby rodzin otrzymujących zasiłek. Natomiast gwałtowny wzrost obserwuje się przy wydatkach ponoszonych na świadczenia pielęgnacyjne. W 2010 roku świadczenie to otrzymywało 389 rodzin, podczas gdy w 2012 roku aż 1151. Z danych wynika jednoznacznie, że wzrasta liczba chorych i niepełnosprawnych, którzy nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i egzystować i w związku z tym wymagają całodziennej opieki. By zapewnić tym osobom niezbędnej opieki konieczna jest rezygnacja z zatrudnienia członka rodziny. Wzrost również widoczny jest w wydatkach związanych z zasiłkiem pielęgnacyjnym. Rośnie liczba rodzin, w których występują osoby niezdolne do samodzielnej egzystencji. Jest to zjawisko niepokojące, które w przyszłości będzie generować coraz to wyższe koszty. Gwałtowny wzrost liczby rodzin pobierających świadczenie pielęgnacyjne prawie trzykrotnie spowodował wzrost wypłaconych świadczeń i mocne obciążenie budżetu gminy i miasta Pyzdry w latach 2010-2012. Znaczny wzrost wypłaconych świadczeń pielęgnacyjnych wynika ze zmiany ustawy, która rozszerzyła krąg osób uprawnionych do świadczenia. Dane przedstawiające wysokość wypłaconych świadczeń rodzinnych w gminie Pyzdry w latach 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 11. Świadczenia rodzinne w gminie Pyzdry w latach 2010-2012

Nazwa świadczenia	Liczba rodzin	Kwota świadczenia	Liczba rodzin	Kwota świadczenia	Liczba rodzin	Kwota świadczenia
Rok	2010		2011		2012	
Zasiłek rodzinny	13084	1 123 310,00	12318	1 060 016,00	11215	990 405,00
Dodatki do zasiłku rodzinnego	6 016	577 220,00	5 649	550 827,00	5 017	512051,00
Zasiłek pielęgnacyjny	2 621	401 013,00	2 660	406 980,00	2 831	433 143,00
Świadczenie pielęgnacyjne	389	193 145,00	829	422 240,00	1 151	590980,00
Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	80	80 000,00	70	70 000,00	91	91 000,00
Razem	22190	2 374 688,00	21526	2 510 063,00	20305	2 617 579,00

Źródło: Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pyzdrach

Analizując wydatki gminy Pyzdry na pomoc społeczną w latach 2010-2012 zauważa się systematyczny spadek poniesionych wydatków. W ciągu ostatnich trzech lat wydatki te zmalały o 8%. Nie oznacza jednak dobrej sytuacji materialnej mieszkańców. Najwięcej wydatków w 2012 roku, bo aż 70% całego budżetu stanowiły świadczenia rodzinne, zaliczki alimentacyjne i ubezpieczenia społeczne. Na przestrzeni trzech lat o 25% wzrosły wydatki

poniesione na domy pomocy społecznej, a o 28% wydatki na zasiłki stałe. Bez zmian kształtują się wydatki na dodatki mieszkaniowe. Natomiast zmalały wydatki związane z zasiłkami i pomocą w naturze, składkami na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, utrzymaniu ośrodka pomocy społecznej oraz pozostałą działalnością dotyczącą zadań zleconych. Dane przedstawiające budżet gminy i miasta Pyzdry na pomoc społeczną w latach w latach 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Budżet gminy i miasta Pyzdry na pomoc społeczną w latach 2010-2012

Pomoc społeczna - wydatki	2010	2011	2012
Domy pomocy społecznej – zadania własne	141 832,21	173 195,24	177 857,37
Rodziny zastępcze	0,00	0,00	1 903,79
Świadczenia rodzinne, zaliczka alimentacyjna oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego	2 740 444,42	2 911 977,40	3 071 939,03
Składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające niektóre świadczenia z pomocy społecznej oraz niektóre świadczenia rodzinne	12 072,58	13 696,31	19 428,24
Zasiłki i pomoc w naturze oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe	329 779,24	256 677,98	276 581,34
Dodatki mieszkaniowe	21 395,95	21 893,44	21 568,64
Zasiłki stałe	93 546,45	94 198,92	120 227,21
Ośrodki pomocy społecznej	606 432,40	656 840,73	552 857,14
Usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze – zadania zlecone	53 313,00	38 936,00	30 907,00
Usuwanie skutków klęsk żywiołowych	0,00	155 449,47	0,00
Pozostała działalność- zadania zlecone	841.229,72	180 886,40	180 498,00
Razem:	4 840 045,97	4 503 751,89	4 453 767,76
Pomoc społeczna - dotacje	3 901 926,00	3 552 450,77	3 586 746,16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Pyzdrach

Zmiany demograficzne przejawiające się dużą migracją, w szczególności opuszczanie domów rodzinnych przez ludzi młodych, powodują, że osoby starsze pozostają zdane na siebie często z trudną sytuacją materialną. Znikają dwu-, trzypokoleniowe rodziny, w których osoby starsze mogą liczyć na opiekę i zainteresowanie. Starzenie społeczeństwa i wyludnianie się osób w wieku produkcyjnym wpływa niekorzystnie na sytuację gminy, ponieważ opieka nad osobami starszymi i samotnymi spada na gminę. W kolejnych latach należy spodziewać się zwiększenia wydatków na pomoc społeczną, a w szczególności na opiekę nad osobami starszymi. Tendencja ta występuje nie tylko w Polsce, ale w całej Europie. Wobec

powyższego należy podjąć działania aktywizujące podmioty prywatne i organizacje pozarządowe do sprawowania opieki nad osobami starszymi, na przykład poprzez:

- rozwój usług wspomagających i ułatwiających codzienne funkcjonowanie,
- rozwój form pomocy w okresowym wyręczaniu opiekunów rodzinnych
- inicjowanie i wspieranie różnych form samopomocy- wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz osób starszych.

Rozwijanie systemu opieki nad osobami starszymi w podeszłym wieku i zniedołężniałymi wpłynie z jednej strony na podniesienie jakości życia tych osób, z drugiej zaś stanowi znaczący potencjał miejsc pracy.

Edukacja

Na terenie gminy Pyzdry funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Lisewie,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa w Górnych Grądach,
- Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Pyzdrach,
- filia Samorządowej Szkoły Podstawowej w Pyzdrach z siedzibą we Wrąbczynkowskich Holendrach wraz z Punktem Przedszkolnym,
- Publiczne Samorządowe Gimnazjum im. Kazimierza III Wielkiego w Pyzdrach,
- Niepubliczna Szkoła Podstawowa i Niepubliczne Przedszkole w Pietrzykowie,
- Publiczne Przedszkole „Bajkowy Świat” w Pyzdrach,
- oddział zamiejscowy Zespołu Szkół Zawodowych Nr 2 im. Powstańców Wielkopolskich z Wrześni.

Analizując dane dotyczące liczby uczniów w gminie Pyzdry w latach 2009-2013 zauważyć można systematyczny spadek uczniów uczęszczających do szkół podstawowych. W roku szkolnym 2009/2010 uczyło się 537 uczniów, podczas gdy w roku 2012/2013 już tylko 479, jest to 10% spadek. Na niezmiennym poziomie, z niewielkimi wahaniami kształtuje się liczba uczniów gimnazjum. Natomiast tendencję wzrostową dostrzega się w liczbie uczniów w przedszkolach i oddziałach „0”. Porównując lata 2009/2010 z 2012/2013 liczba uczniów wzrosła o 57%. Wzrost spowodowany był utworzeniem przedszkoli i punktów przedszkolnych na terenie wiejskim.

Ogólna tendencja spadku liczby uczniów ma charakter nie tylko lokalny, ale i ogólnokrajowy i wynika bezpośrednio z sytuacji demograficznej i wchodzenia w wiek szkolny roczników niżej demograficznego. Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące kształtowania się liczby uczniów w gminie Pyzdry na przestrzeni lat szkolnych 2009-2013.

Tabela 13. Liczba uczniów w gminie Pызdry w latach 2009-2013

	2009/2010	2010/2011	2011/2012	2012/2013
Szkoły podstawowe publiczne	537	499	497	444
Szkoły podstawowe niepubliczne	0	0	0	32
Gimnazjum	233	249	237	247
Przedszkola, oddziały „0” publiczne	144	216	237	246
Przedszkola, oddziały „0” niepubliczne	0	0	0	25

Źródło: Urząd Miejski w Pызdrach

Sieć szkół podstawowych i gimnazjum w gminie i mieście Pызdry zabezpiecza w pełni aktualne potrzeby mieszkańców. Należy zauważyć, że liczba dzieci uczęszczających do szkół podstawowych systematycznie maleje począwszy od 2010 roku. Przedszkole w Pызdrach zaspokajają potrzeby wszystkich rodziców dzieci, natomiast przedszkola na wsiach zaspokajają 61,8% chętnych dzieci. Stopień zaspokojenia potrzeb w gminie Pызdry w roku szkolnym 2012/2013 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14. Stopień zaspokojenia potrzeb na miejsca wychowania przedszkolnego w gminie Pызdry w roku szkolnym 2012/2013

Liczba dzieci urodzonych w latach 2008-2010	Liczba miejsc w przedszkolach publicznych	Liczba miejsc w przedszkolach niepublicznych	Procent zaspokojenia potrzeb
Miasto - 124	125	0	100,00
Wieś - 122	50	25	61,8

Źródło: Urząd Miejski w Pызdrach

Wydatki poniesione na oświatę i wychowanie w roku 2010 stanowiły 32,85% budżetu gminy i miasta Pызdry, w roku 2011 – 35,24% a w 2012 aż 39,62%. Analizując budżet można stwierdzić, że wydatki te w kolejnych latach będą niezmiennie. Reorganizacja sieci szkół czy przekształcanie placówek na niepubliczne z pewnością przyczyni się do zmniejszenia zaangażowania wydatków ponoszonych na oświatę oraz poprawi sytuację budżetu w następnych latach. Budżet przeznaczony na oświatę prezentuje poniższa tabela.

Tabela 15. Budżet na oświatę w gminie i mieście Pызdry w latach 2010-2012

Oświata - wydatki	2010	2011	2012
Szkoły podstawowe	3 771 037,34	4 054 518,41	3 892 238,16
Oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych	289 168,16	320 061,13	185 331,26
Przedszkola	653 029,17	816 814,48	985 414,70

Gimnazja	1 615 202,46	1 824 223,02	1 819 291,36
Dowożenie uczniów do szkół	210 683,16	205 764,24	272 534,23
Dokształcanie i doskonalenie nauczycieli	21 178,19	21 983,64	22 475,15
Stołówki szkolne i przedszkolne	128 946,07	138 114,04	126 801,57
Pozostała działalność	62 147,30	71 617,00	68 846,00
Świetlice szkolne	186 844,97	170 229,29	126 247,20
Kolonie i obozy oraz inne formy wypoczynku dzieci i młodzieży szkolnej, szkolenia młodzieży	10 000,00	15 000,00	7 500,00
Pomoc materialna dla uczniów	172 711,73	230 239,81	213 373,44
Razem wydatki	7 120 948,55	7 868 565,06	7 720 053,07
Oświata - dotacje celowe i subwencje	5 194 721,00	5 392 243,00	5 811 089,00

Źródło: Urząd Miejski w Pyzdrach

Z przeprowadzonej przez Urząd Miejski w Pyzdrach prognozy na lata 2014-2027 wynika, że w szkole podstawowej w Pyzdrach od 2015 do 2020 roku konieczne będzie zapewnienie 14 oddziałów, w kolejnych dwóch latach 13, a od roku 2022/2023 – 12. Inaczej wygląda prognoza w gimnazjum, liczba oddziałów spadnie do roku 2018/2019 i konieczne będzie zapewnienie tylko 6 oddziałów, w kolejnych latach prognozuje się wzrost do 2023 roku, kiedy to wystąpi konieczność zapewnienia 11 oddziałów, a po 2023 roku zmniejszy się do 8. Zmiany te wynikają z obowiązku szkolnego dzieci 6-letnich. Od roku szkolnego 2014/2015 trzy oddziały klasy I zostaną utworzone z dzieci urodzonych w pierwszym półroczu 2008 roku i urodzonych w 2007 roku. Taka sama sytuacja wystąpi w roku 2015/2016. Poniższa tabela prezentuje przewidywaną liczbę oddziałów w pyzdrych szkołach w latach 2014-2027.

Tabela 16. Zestawienie przewidywanej liczby oddziałów w Samorządowej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II i Publicznym Samorządowym Gimnazjum im. Kazimierza III Wielkiego w latach 2014-2027

Lata	Liczba oddziałów w SSP	Liczba oddziałów w PSG
2014/2015	12	9
2015/2016	14	9
2016/2017	14	8
2017/2018	14	7
2018/2019	14	6
2019/2020	14	7
2020/2021	13	9
2021/2022	13	11
2022/2023	12	11
2023/2024	12	9

2024/2025	12	8
2025/2026	12	8
2026/2027	12	-

Źródło: Urząd Miejski w Pyzdrach

Kultura

Gmina Pyzdry jest organizatorem dla trzech instytucji kultury:

- Muzeum Ziemi Pyzdrskiej,
- Centrum Kultury, Sportu i Promocji w Pyzdrach,
- Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej w Pyzdrach.

Każda z tych instytucji jest aktywna w swoim przedziale tematycznym, dzięki czemu do mieszkańców trafia szeroka i zróżnicowana oferta kulturalna.

Niewiele gmin wielkości Pyzdr utrzymuje własne muzeum. Funkcjonowanie Muzeum Ziemi Pyzdrskiej jednakże jest silnie uzasadnione potrzebą prezentacji bogatej historii miasta i ziemi pyzdrskiej. Placówka ta gromadzi dobra kultury, kataloguje, zabezpiecza i konserwuje zgromadzone muzealia, urządza wystawy, prowadzi badania naukowe, działalność edukacyjną i wydawniczą. Siedziba Muzeum mieści się w pomieszczeniach dawnego klasztoru franciszkańskiego. Pomieszczenia zajmowane przez instytucję to refektarz, kuchnia klasztorna oraz piwnice. Zwiedzający mogą zobaczyć odrestaurowane krużganki klasztoru wraz ze znajdującymi się w nich zespołem późnośredniowiecznych i barokowych fresków. Ekspozycja muzeum poświęcona jest dziejom miasta i okolic. Można tu zobaczyć zbiory ceramiki archeologicznej, dwa skarby monet srebrnych z XI i XV wieku, pergaminowe dokumenty królewskich przywilejów dla miejscowych cechów rzemieślniczych, militaria z okresu powstania styczniowego. Placówka ta organizuje różnego rodzaju wystawy i warsztaty, jedną z najpopularniejszych wystaw jest wystawa poplenerowa odbywająca się na zakończenie organizowanego corocznie Ogólnopolskiego Pleneru Malarskiego. Według danych GUS w 2012 roku muzeum odwiedziło 2800 osób.

Również w pomieszczeniach dawnego klasztoru franciszkańskiego działa Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w Pyzdrach, której podlega Filia Biblioteczna w Ratajach. Biblioteka swoje cele realizuje poprzez gromadzenie, opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwojowi czytelnictwa, zaspokajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych samokształceniowych, udostępnianie zbiorów bibliotecznych, tworzenie i udostępnianie własnych baz komputerowych, baz danych katalogowych, bibliograficznych i faktograficznych, organizowanie form pracy z czytelnikiem służących popularyzacji wiedzy, nauki, sztuki oraz upowszechnianiu dorobku kulturalnego gminy. Placówka w Pyzdrach

oprócz bogatego księgozbioru posiada także czytelnię z 50-cioma miejscami. Misja biblioteki nie ogranicza się tylko do świadczenia usług informacyjnych i udostępniania zbiorów. Publiczny charakter biblioteki sprawia, że jest ona miejscem spotkań społeczności lokalnej. Do dyspozycji czytelników w bibliotece znajdują się trzy zestawy komputerowe z dostępem do Internetu. W bibliotece organizowane są różnego typu imprezy kulturalne m.in. spotkania autorskie.

Podstawowym celem funkcjonowania Centrum Kultury, Sportu i Promocji w Pyzdrach jest prowadzenie działań kulturalnych, takich jak: organizacja uroczystości gminnych i państwowych, imprez plenerowych, konkursów, wypoczynku letniego i zimowego dla dzieci i młodzieży, imprez sportowych, promocji pyzdrowskiej gminy. Placówka stara się zaspokoić potrzeby i aspiracje kulturalne mieszkańców codzienną działalnością w swojej siedzibie jak i w terenie, poprzez współpracę z sołectwami i szkołami. Pod auspicjami CKSiP działa również Gminna Orkiestra Dęta, z ponad stuletnią tradycją, funkcjonującą głównie w oparciu o młodzież w wieku szkolnym. Aktualna siedziba centrum kultury przy ulicy Kaliskiej w Pyzdrach, ze względu na ograniczoną powierzchnię, nie pozwala na przeprowadzenie wielu zajęć czy warsztatów. Odbywają się one w różnych punktach, co przekłada się na zwiększone koszty funkcjonowania jednostki. Ponadto niekorzystna lokalizacja uniemożliwia szczególnie dzieciom korzystanie z oferty kulturalnej. W kolejnych latach należy pozyskać środki finansowe na przebudowę dawnej sali kina w Pyzdrach i przeznaczyć ją na siedzibę Centrum Kultury, Sportu i Promocji. Sala kina zlokalizowana jest w centrum miasta, przy Ochotniczej Straży Pożarnej, co wpłynie pozytywnie na rozwój kultury na tym terenie, a przede wszystkim wzrośnie liczba korzystających z oferty CKSiP.

Ponieważ pomieszczenia, z których korzystają instytucje kultury nie posiadają uregulowanej sytuacji własnościowej, aktualnie trwają działania prawne zmierzające do ich komunalizacji przez gminę Pyzdry. Jest to warunek konieczny o starania na przeprowadzenie remontu w kolejnej perspektywie na lata 2014-2020.

Poza instytucjami publicznymi w sferze kultury funkcjonują również organizacje pozarządowe. Jedną z prężnie działających organizacji, jest Towarzystwo Kulturalne „Echo Pyzdr”, które w oparciu o pozyskane granty promuje lokalne dziedzictwo kulturowe. Kolejna organizacja to miejscowe koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów, które organizuje spotkania kulturalne dla swoich członków.

II. 3. Sytuacja gospodarcza

Struktura działalności gospodarczej

Analizując dane Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Pyzdry zauważyć można, iż liczba działających podmiotów praktycznie nie ulega zmianie. Trend ten utrzymuje się zarówno w sektorze publicznym jak i prywatnym. Na terenie gminy dostrzega się niewielki spadek liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. W poniższej tabeli zaprezentowano dane dotyczące liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie i mieście Pyzdry według sektorów własnościowych w latach 2010-2012.

Tabela 17. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w latach 2010-2012 w gminie Pyzdry

Podmioty wg sektorów własnościowych	2010	2011	2012
podmioty gospodarki narodowej ogółem	552	539	556
sektor publiczny - ogółem	17	17	16
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	15	15	14
sektor prywatny - ogółem	535	522	540
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	470	451	463
sektor prywatny - spółki handlowe	9	10	11
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	2	2	2
sektor prywatny - spółdzielnie	3	3	3
sektor prywatny - fundacje	2	2	2
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	20	21	23

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych

W ostatnich trzech latach zauważa się stabilizację liczby podmiotów gospodarczych w gminie Pyzdry. Najwięcej podmiotów prowadzi działalność w ramach sekcji F (budownictwo) i sekcji G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych). Ich udział w ogólnej liczbie działających podmiotów w 2012 roku wyniósł: sekcja G-27,7%, sekcja F-22,3%. Mniejszy udział w strukturze rynku mają podmioty działające w sekcjach A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) -9,2% oraz sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) -10,1%. Najmniejszy udział w rynku posiadają podmioty prowadzące działalność w sekcji B (górnictwo i wydobywanie) -0,4%, sekcji E (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją) -

0,5%, J (informacja i komunikacja) -0,4%, L (działalność związana z obsługą rynku nieruchomości) -0,5% oraz N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca) -0,7%. Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące liczby zarejestrowanych w gminie Pyzdry podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 w latach 2010-2012.

Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Pyzdry według sekcji PKD 2007 w latach 2010-2012

	2010	2011	2012
	552	539	556
Ogółem			
Sekcja A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	47	44	51
Sekcja B górnictwo i wydobywanie	2	2	2
Sekcja C przetwórstwo przemysłowe	56	55	56
Sekcja E dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3	2	3
Sekcja F budownictwo	125	122	124
Sekcja G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych	158	156	154
Sekcja H transport i gospodarka magazynowa	21	22	25
Sekcja I działalność związana z zakwaterowaniem usługami gastronomicznymi	13	11	12
Sekcja J informacja i komunikacja	5	2	2
Sekcja K działalność finansowa i ubezpieczeniowa	14	12	12
Sekcja L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	2	3	3
Sekcja M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	18	16	16
Sekcja N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	4	4	4
Sekcja O administracja publiczna i obrona narodowa,	12	12	12
Sekcja P edukacja	10	10	14
Sekcja Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna	23	26	25
Sekcja R działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	10	11	10
Sekcje S i T pozostała działalność usługowa, gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	29	29	31

Zródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych

W strukturze podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Pyzdry zdecydowanie najwyższy udział mają jednostki małe. Firmy zatrudniające do 9 pracowników stanowią 97,1% wszystkich zarejestrowanych podmiotów. Jednostki zatrudniające od 10 do 49 pracowników zajmują 2,5% rynku pyzdrowskiej gminy. Natomiast tylko 2 przedsiębiorstwa

zatrudniające więcej niż 50 pracowników funkcjonują na tym terenie. Największe podmioty zajmują się:

- produkcją odzieży jeździeckiej i siodeł wykonywanych z wysokiej jakości skóry oraz tkanin(eksport głównie za granicę),
- produkcją pasów, toreb narzędziowych, pokrowców do narzędzi szytych z tkaniny poliestrowej(eksport głównie za granicę),
- produkcją gotowych podłoży na bazie włókna kokosowego i mat kokosowych,
- płukaniem i sortowaniem piasku i żwiru,
- produkcją wyrobów mięsnych i wędliniarskich,
- utrwaleniem nawierzchni asfaltowych masą bitumiczną, emulsją i grysami.

Porównując liczbę podmiotów gospodarczych zarejestrowanych z wyrejestrowanymi w latach 2010-2012 zauważa się przewagę podmiotów nowych. Jednakże z roku na rok liczba nowo zarejestrowanych podmiotów spada, w 2010 roku zarejestrowały się 63 podmioty, a w 2012 roku już tylko 40. Największe zmiany obserwuje się w sektorze prywatnym - głównie dotyczą osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Poniższa tabela przedstawia nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru Regon podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w latach 2010-2012 w gminie Pyzdry.

Tabela 19. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru Regon według sektorów własnościowych w latach 2010-2012 w gminie Pyzdry

Podmioty nowo zarejestrowane wg sektorów własnościowych	Lata		
	2010	2011	2012
podmioty gospodarki narodowej ogółem	63	54	40
sektor prywatny - ogółem	63	54	40
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	58	47	34
sektor prywatny - spółki handlowe	2	1	1
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	0	2	2
Podmioty wyrejestrowane wg sektorów własnościowych			
podmioty gospodarki narodowej ogółem	41	57	30
sektor publiczny - ogółem	0	0	1
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	0	0	1
sektor prywatny - ogółem	41	57	29
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	41	56	29
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	0	1	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Mocną stroną Pызdr jest lokalizacja nieopodal autostrady A2. Przebiegająca przez Pызdry droga wojewódzka nr 466 tylko 15 km dalej krzyżuje się z węzłem autostradowym Słupca. Kolejny węzeł autostradowy znajduje się w oddalonej o 20 km Wrześni, połączonej z Pызdami drogą wojewódzką nr 442. Miasto Pызdry w całości zaopatrzone jest w wodociąg i kanalizację sanitarną funkcjonującą w oparciu o zmodernizowaną oczyszczalnię ścieków. Na terenie gminy znajduje się kopalnia gazu ziemnego, eksploatująca lokalne złoża. Aktualnie trwają przygotowania do gazyfikacji Pызdr, aby w bliskiej przyszłości również i przedsiębiorcy mogli skorzystać z tego źródła energii. Samorząd gminny stara się stwarzać jak najlepsze warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Całe miasto jak i większość wsi jest objęte Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego. Dla inwestorów tworzących nowe miejsca pracy przewidziane są zwolnienia podatkowe w ramach pomocy de minimis.

Natomiast istotnym problemem jest brak atrakcyjnych terenów inwestycyjnych. Gmina dysponuje jedynie terenami położonymi w strefie zalewowej rzeki Warty, a także w Nadwarciańskim Parku Krajobrazowym i w obszarze Natura 2000. W 2014 roku stworzono atrakcyjną ofertę dla potencjalnych inwestorów. Władze gminne podejmują ciągłą współpracę z właścicielami gruntów w zakresie ich zagospodarowania i promocji.

II. 4. Infrastruktura techniczna

Sieć wodociągowa, kanalizacja, energia, gaz

Sytuacja w zakresie zaopatrzenia gminy Pызdry w wodę jest zadowalająca, a ogólny bilans zasobów wody jest dodatni. Na terenie gminy znajduje się pięć stacji uzdatniania wody wraz z ujęciami wody, w tym stacja w m. Pietrzyków Kolonia posiada dwa ujęcia. Infrastruktura techniczna obejmuje sieć wodociągową z przyłączami, która dostarcza wodę do około 1983 przyłączy domowych. Stacje uzdatniania wody i ujęcia znajdują się w następujących miejscowościach:

- Pызdry ul. Nadrzeczna - ujęcie i stacja uzdatniania wody - wydajność 34,15 m³/h, obsługuje część miasta Pызdry. Stan techniczny wodociągu dobry,
- Pызdry ul. Wrocławska - ujęcie i stacja uzdatniania wody - wydajność 60,80 m³/h, obsługuje miejscowość Tarnowa i pozostałą część miasta Pызdry. Stan techniczny wodociągu dobry,

- Pietrzyków - ujęcia i stacja uzdatniania wody - wydajność 72,00 m³/h, obsługuje miejscowości: Pietrzyków, Pietrzyków Kolonia, Rataje, Ksawerów, Dłusk i część miasta Pyzdry. Stan techniczny wodociągu dobry,
- Wrąbczynek - ujęcia i stacja uzdatniania wody - wydajność 72,00 m³/h, obsługuje miejscowości: Wrąbczynek, Białobrzeg, Wrąbczynkowskie Holendry, Zapowiednia, Trzcianki, Królewiny i Walga. Stan techniczny wodociągu dobry,
- Lisewo - ujęcia i stacja uzdatniania wody - wydajność 60,00 m³/h, obsługuje miejscowości: Lisewo, Ciemierów, Ruda Komorska, Zamość, Modlica, Górne Grądy, Kolonia Ciemierów, Dolne Grądy, Kruszyny, Benewicze. Stan techniczny wodociągu dobry.

Łączna długość sieci wodociągowej w 2012 roku wynosiła 111,2 km. Potrzeby ludności są prawie całkowicie zaspokojone. Ostatnim nie zwodociągowanym terenem, ze względu na duże rozproszenie zabudowań, jest przysiółek Białobrzeg Ratajski. Inwestycje tak jak również modernizację istniejących ujęć wody, ze względu na bezpieczeństwo mieszkańców, należy potraktować priorytetowo. Wskaźnik zwodociągowania miasta i obszaru wiejskiego w latach 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Wskaźnik zwodociągowania gminy Pyzdry w latach 2010-2012

	2010	2011	2012
	%	%	%
Pyzdry - ogółem	82,34	82,53	83,04
Pyzdry - miasto	96,22	96,42	97,20
Pyzdry - obszar wiejski	70,98	71,20	71,47

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Inaczej wygląda sieć kanalizacyjna. Jej długość w 2012 roku wynosiła 19,3 km. Niski stopień skanalizowania występuje na terenach wiejskich. Obecnie jedynie miasto Pyzdry oraz wsie Dłusk i Tarnowa posiadają dostęp do kanalizacji sanitarnej. Budowę kanalizacji sanitarnej w mieście rozpoczęto w 1999 roku. Istniejąca sieć oparta jest na systemie grawitacyjno-ciśnieniowym, wyposażonym w osiem pompowni strefowych oraz w jedną pompownię główną (Pyzdry - 5 przepompowni, Tarnowa - 1 przepompownia, Dłusk - 2 przepompownie). Z systemu kanalizacji sanitarnej korzystało 41,5% mieszkańców gminy (według stanu na 2012 r.).

Ścieki odprowadzane są do mechaniczno-biologicznej oczyszczalni ścieków bioblok, typ PS-250, oddanej do użytku w 1999 roku. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Warta. Średnia wydajność dobową oczyszczalni wynosiła 250 m³/d. Aktualnie oczyszczalnia została

rozbudowana o kolejny bioblok, dzięki czemu jej wydajność wzrosła do 500 m³/d. Wobec czego w pierwszej kolejności postuluje się rozbudowę sieci kanalizacyjnej o miejscowości Rataje, Pietrzyków, Pietrzyków Kolonia i Ksawerów. Natomiast zawarciańska część gminy ze względu na niski stopień zaludnienia i duże rozproszenie zabudowań kwalifikuje się do rozwiązań typu przydomowe oczyszczalnie ścieków i oczyszczalnie kontenerowe. Wskaźnik korzystających z instalacji kanalizacyjnej w gminie Pyzdry w latach 2010-2012 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Wskaźnik skanalizowania gminy Pyzdry w latach 2010-2012

	2010	2011	2012
	%	%	%
Pyzdry - ogółem	41,1	41,2	41,5
Pyzdry - miasto	77,7	77,7	78,1
Pyzdry - obszar wiejski	11,4	11,4	11,6

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank danych lokalnych

Obecnie ścieki z gospodarstw, które nie posiadają dostępu do kanalizacji sanitarnej, gromadzone są w bezodpływowych szczelnych zbiornikach.

Miasto Pyzdry jako jedyne posiada sieć ogólnospławnej kanalizacji deszczowej, której długość wynosi około 15,0 km i pokrywa 70% powierzchni miasta. Odbiornikiem wód opadowych, odprowadzanych przez kanalizację deszczową, jest Kanał Flisa.

Stan gminnej infrastruktury ściekowej oraz zaostrzające się przepisy ochrony środowiska w tym zakresie mogą stanowić przyczynę dużych obciążeń budżetowych w przyszłości. Dlatego postuluje się priorytetowe traktowanie tych zadań przy ubieganiu się o środki z zewnątrz.

Energia elektryczna i gaz

System elektroenergetyczny gminy Pyzdry oparty jest na liniach średniego napięcia o mocy 20 kV, z powiązaniem do głównego punktu zasilania GPZ 110 kV w Zagórowie, znajdującego się poza obszarem gminy. Ze względu na znaczny stopień zużycia urządzeń przesyłowych wskazana jest modernizacja sieci.

Na terenie gminy funkcjonuje kopalnia gazu ziemnego OG Lisewo, eksploatująca lokalne złoża trzema odwiertami: Komorze-3k, Lisewo-2k oraz Lisewo-1. Do końca 2013 roku potwierdzono istnienie dwóch złóż Lisewo oraz Komorze. Złoże Lisewo, odkryte w 2011

roku, znajduje się na głębokości ok. 3600 m. Zasoby wydobywalne określono na poziomie 990 mln m sześć. gazu. Początkowe wydobycie gazu z tego złoża jest planowane na poziomie 50 mln m sześć. rocznie, a czas eksploatacji na 25 lat. Złoże Komorze, odkryte w 2012 roku, znajduje się na głębokości ok. 3800 m. Zasoby wydobywalne oszacowano na ok. 340 mln m sześć. gazu. Wydobycie z tego złoża jest planowane na poziomie 12 mln m sześć. rocznie, a planowany czas eksploatacji to 25 lat.

Szansę na powiększenie zasobów gazu ziemnego na terenie gminy stanowią potencjalne struktury gazonośne, których rozpoznanie możliwe jest w latach 2015-2020. Jednakże zagrożenie dla tych przedsięwzięć stanowią pokłady wód zasolonych.

Telekomunikacja

Działalność telekomunikacyjna na terenie Pызdr prowadzona jest przez Orange Polska oferującą sieć kablową i radiową oraz Multimedia Polska S.A oferującą radiową sieć telekomunikacyjną. W dziedzinie telefonii komórkowej dostępne są usługi wszystkich polskich sieci. Łączność telekomunikacyjna jest obecnie jednym z bardziej znaczących czynników rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego.

Dostęp do Internetu w gminie Pызdry jest zróżnicowany i silnie uwarunkowany czynnikami geograficznymi. Internet szerokopasmowy rozprowadzany światłowodem jest dostępny w Pызdrach i przyległych wioskach. Natomiast w zawarciańskiej części gminy funkcjonuje tylko Internet radiowy o słabych parametrach. Aktualnie na terenie całej Wielkopolski zakończono prace związane z budową, przez Samorząd Województwa, sieci szkieletowej szerokopasmowego Internetu. Zadanie to ma zapewnić operatorom telekomunikacyjnym dostęp do infrastruktury i stworzyć zachęty do inwestycji w sieć tzw. ostatniej mili. W związku z tym w najbliższych latach należy zintensyfikować poszukiwania operatora zainteresowanego likwidacją tzw. białych plam w dostępie do szerokopasmowego Internetu na terenie gminy Pызdry.

Komunikacja

Istotnym elementem życia społeczno-gospodarczego gminy jest infrastruktura komunikacyjna. Na terenie gminy 50,7% km dróg znajduje się w zarządzie innych jednostek (drogi powiatowe, wojewódzkie). Są one w większości utwardzone, co zapewnia dobrą i bezpieczną komunikację przez cały rok. Wśród dróg leżących w gestii gminy 71% km jest utwardzonych asfaltem i trylinką. Pozostałe to drogi gruntowe, wymagające interwencji, o zróżnicowanym stanie technicznym. Wobec faktu, że są to drogi o niewielkim znaczeniu

w regionalnym układzie drogowym w przyszłości mogą wystąpić trudności z pozyskaniem środków na ich utwardzenie. Gmina jest połączona drogami wojewódzkimi z Kaliszem, Słupcą i Wrześnią. Są to drogi utwardzone o nawierzchni bitumicznej. Komunikacja zbiorowa opiera się o węzły kolejowe we Wrześni (20km), Słupcy (20km) i Jarocinie (30km). Mieszkańców obsługuje PKS w Gnieźnie Sp. z o.o., który posiada bardzo ubogą ofertę i wycofuje kolejne połączenia ze względu na ich nierentowność. Ogółem sieć dróg publicznych wynosi 117,70 km. Poniższa tabela przedstawia zestawienie dróg w podziale na typy.

Tabela 22. Zestawienie dróg w podziale na typy

Typ drogi	Długość dróg w km	Utwardzone w km
krajowe	-	-
wojewódzkie	20,9	20,9
powiatowe	38,8	35,1
gminne	58,0	41,5

Źródło: Urząd Miejski w Pyzdrach

Gospodarka odpadami

Z dniem 1 lipca 2013 roku weszła w życie znówelizowana ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która zrewolucjonizowała dotychczasowy system gospodarowania odpadami komunalnymi. Zapisy ustawy mają na celu dostosowanie gospodarki odpadami komunalnymi do wymogów Unii Europejskiej. Od tej chwili gmina Pyzdry przejęła obowiązki odbioru odpadów komunalnych od nieruchomości zamieszkałych. W tym celu na podstawie przetargu wyłaniany jest wykonawca zadania. Zebrane odpady docelowo trafiać będą do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Lulkowie, położonego na terenie gminy Gniezno, zgodnie z porozumieniem gmin powiatu wrzesińskiego i gnieźnieńskiego.

Celem systemu odbierania odpadów od właścicieli nieruchomości, jest przede wszystkim wyeliminowanie tzw. dzikich wysypisk śmieci. Następuje to poprzez objęcie wszystkich mieszkańców obowiązkową opłatą „śmieciową”, która w gminie Pyzdry naliczana jest od ilości osób zamieszkujących daną posesję. System ten ma służyć również osiągnięciu określonych ustawą i Wojewódzkim Planem Gospodarki Odpadami odpowiedniego poziomu odzysku poszczególnych frakcji odpadów.

Mienie

Stan własności gminy podlega ciągłym zmianom, wynikającym między innymi z udziału gminy w obrocie cywilno-prawnym w celu nabywania nieruchomości niezbędnych dla realizacji zadań publicznych oraz zbywania nieruchomości gminnych. Nabywanie nieruchomości odbywa się poprzez zakup lub komunalizację. Na koniec 2012 roku zasób gruntów gminnych wynosił 366.4528 ha i zmniejszony został o 3.5825 ha na skutek sprzedaży nieruchomości na rzecz osób fizycznych oraz o 0.9508 ha z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Ogółem w 2012 roku przyjęto do zasobu gminnego z komunalizacji 56.1228ha gruntów, w tym 55.2128 ha na drogi. W 2012 roku 25 budynków stanowiło własność gminną, a w 3 blokach wielorodzinnych gmina posiadała udziały. W najbliższych latach należy tak kształtować gospodarkę mieniem gminy, aby jak najbardziej stymulowała ona nowe inwestycje zarówno w miejsca pracy, jak i budownictwo mieszkaniowe.

II. 5. Infrastruktura społeczna

Edukacja

Baza placówek oświatowych

Samorządowa Szkoła Podstawowa w Lisewie

Szkoła powstała w 1915 roku, nową część dobudowano w 1983 roku. Budynek szkolny dla klas I-VI i oddziału przedszkolnego. Od września 2010 r. funkcjonuje punkt przedszkolny dla dzieci w wieku 3-4 lat. W budynku znajduje się 5 klas lekcyjnych, 1 klaso-pracownia informatyczna z 14 stanowiskami komputerowymi, biblioteka (czytelnia i biblioteka multimedialna z 4 stanowiskami komputerowymi), mała niewymiarowa salka gimnastyczna, 2 sale dla punktu przedszkolnego. Szkoła posiada boisko sportowe trawiaste z systemem nawadniającym oraz utwardzone boisko do koszykówki. Obok szkoły znajduje się plac zabaw, na który szkoła pozyskała środki z programu „Radosna szkoła” i wygrała urządzenia zabawowe w konkursie „100 placów zabaw na 100 lat Nivea”. Dzięki realizacji projektu dotyczącego indywidualizacji procesu nauczania i wychowania uczniów wyposażono pracownie edukacyjne w ciekawe i pożyteczne pomoce dydaktyczne. Dla poprawy funkcjonalności kompleksu niezbędne jest wykonanie łącznika między dwoma budynkami szkoły i przeprowadzenie remontu budynku gospodarczego.

Samorządowa Szkoła Podstawowa w Górnych Grądach

Pierwszą część budynku szkoły wybudowano w 1964 r, budynek gospodarczy w 1965 r., a w 1998 r. dobudowano pomieszczenia na kuchnię, stołówkę, bibliotekę i trzy łazienki. W roku szkolnym 2010/2011 przy szkole powstało utwardzone wielofunkcyjne boisko, a w 2010 roku z dofinansowania unijnego w ramach PROW 2007-2013 wybudowano plac zabaw. W trosce o bezpieczeństwo uczniów wydzielono, ogrodzono oraz utwardzono kostką pozbrukową parking. Starsza część szkoły wymaga ocieplenia. Szkoła posiada budynek dla klas I-VI, oddziału przedszkolnego i punktu przedszkolnego. W budynku znajduje się: biblioteka z czytelnią, pracownia informatyczna wyposażona w 12 komputerów, 7 sal lekcyjnych, przestronna sala przedszkolna, salka gimnastyczna, stołówka wraz z kuchnią i zapleczem kuchennym oraz pomieszczenia przeznaczone dla pielęgniarki. Dzięki realizacji projektu dotyczącego indywidualizacji procesu nauczania i wychowania uczniów doposażono pracownie edukacyjne w ciekawe i pożyteczne pomoce dydaktyczne. Udział w konkursie Tesco dla szkół, „Zdrowo najedzeni” pozwolił wyposażyć pracownię multimedialną w nowoczesny sprzęt informatyczny.

Filia Samorządowej Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Pyzdrach z siedzibą we Wrąbczynkowskich Holendrach

Szkoła posiada budynek dla klas I-III i oddziału przedszkolnego. W budynku znajduje się biblioteka z czytelnią wyposażona w komputery, pracownia komputerowa, 4 sale lekcyjne, sala zabaw dla dzieci 0-III, sala dla oddziału przedszkolnego, mała salka gimnastyczna, gabinet pielęgniarki szkolnej, zaplecze kuchenne oraz świetlica.

Starą część budynku szkoły wybudowano w 1932 roku, nowa została oddana do użytku w 1990 roku. Budynek szkoły wymaga wymiany centralnego ogrzewania, okien oraz odnowy elewacji starej części szkoły. Przy szkole znajduje się duże utwardzone boisko i mała salka gimnastyczna. W 2009 roku powstało miejsce zabaw dla dzieci klas 0 –III, na które pozyskano środki z programu „Radosna szkoła”, natomiast w 2013 roku wybudowano plac zabaw z dofinansowania unijnego w ramach PROW 2007-2013.

Samorządowa Szkoła Podstawowa im. Jana Pawła II w Pyzdrach

Szkoła podstawowa zajmuje dolną część budynku i połowę parteru z klasami dla uczniów I-VI. W budynku znajduje się mała sala gimnastyczna, pracownia komputerowa, 8 sal lekcyjnych, biblioteka z Multimedialnym Centrum Informatycznym, gabinet higienistki szkolnej, pedagoga, logopedy oraz małe pomieszczenie na zajęcia świetlicowe.

Budynek szkoły oddano do użytku w 1955 roku, do chwili obecnej dokonano wymiany okien, centralnego ogrzewania, nowego pokrycia dachu, wykonano remont schodów wejściowych

i zewnętrznych, wymiany podłóg na korytarzu środkowym i górnym oraz wymianę podłogi na małej sali gimnastycznej. Pozostała do wymiany instalacja elektryczna, podłogi w salach lekcyjnych, podłoga na dolnym korytarzu oraz część mebli. Przy szkole znajduje się boisko szkolne wyłożone kostką brukową.

Publiczne Samorządowe Gimnazjum im. Kazimierza III Wielkiego w Pyzdrach

Gimnazjum użytkuje budynek wspólnie ze szkołą podstawową. Gimnazjum zajmuje piętro i połowę parteru z oddziałami dla uczniów klas I-III. Dysponuje 7 izbami lekcyjnymi, pracownią komputerową, języków obcych, biologiczno-chemiczną, fizyczną, biblioteką z Multimedialnym Centrum Informatycznym, świetlicą, gabinetem pedagoga i szatnią. Funkcjonuje tu stołówka szkolna. W części gimnazjum niezbędne jest wykonanie opaski izolacyjnej wokół szkoły, wymiany pieca c.o. i posadzki w części gospodarczej oraz mebli. Obok szkoły znajduje się sala widowiskowo-sportowa, oddana do użytku w 2006 roku, korzystają z niej uczniowie gimnazjum i szkoły podstawowej. Przy Gimnazjum znajduje się boisko, które wymaga gruntownej modernizacji.

Publiczne Przedszkole „Bajkowy Świat”

Budynek został oddany do użytku w 2014 roku i składa się z ośmiu przestronnych sal wraz z łazienkami, zapleczem administracyjnym, socjalnym i szatnią. Na zewnątrz usytuowany jest plac zabaw. Funkcjonalny obiekt pozwala na przyjęcie 200 dzieci. Przedszkole prowadzone jest przez osobę fizyczną.

Kultura

Baza obiektów kultury

Jednostki organizacyjne gminy zajmujące się upowszechnianiem kultury swoje siedziby mają w budynkach wschodniego skrzydła byłego Klasztoru Franciszkanów, który w 1863 r. uległ kasacji na podstawie rozkazu carskiego. W 1920 roku miejscowy proboszcz oddał wschodnie skrzydło Klasztoru na rzecz Miasta. W skrzydle tym Rada Miejska umieściła szkołę podstawową i dom starostów. Od 1947 roku mieściły się tu zakłady pracy, a od 1984 roku obiekt stał się siedzibą Gminnego Ośrodka Kultury-obecnie Centrum Kultury, Sportu i Promocji, Muzeum Ziemi Pyzdrowskiej i Biblioteki.

Budynki, w których znajdują się jednostki kultury wymagają kapitalnego remontu, są niedostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Dodatkowym problemem jest fakt nieuregulowanych spraw własnościowych tej nieruchomości. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu przeniesienie własności na rzecz gminy Pyzdry.

Kolejnym budynkiem w Pyzdrach przeznaczonym na działalność kulturalną jest tzw. remiza OSP. Zaletą tego obiektu jest lokalizacja - położenie w centrum Pyzdr. Budynek składa się z 2 dużych pomieszczeń, 2 małych, kuchni i wc. W 2010 roku przeprowadzono remont pokrycia dachowego na budynku oraz wykonano elewację obiektu. Jednakże wnętrze wymaga generalnego remontu. Zwłaszcza sala dawnego kina wymaga zmian tak, by mogła spełniać nowe funkcje i pełnić wszechstronne role.

Mieszkańcy terenów wiejskich korzystają ze świetlic zlokalizowanych najczęściej przy OSP. Na terenie gminy znajduje się 7 świetlic wiejskich. Część z nich została zmodernizowana dzięki pozyskanym funduszom zewnętrznym, a tylko w dwóch został przeprowadzony gruntowny remont. Pozostałe obiekty nadal wymagają znacznych nakładów. Jednakże przy pozyskiwaniu środków na remonty w/w obiektów należy uwzględnić efektywność ich wykorzystania.

Dzięki bogatej historii Pyzdr liczącej ponad 750 lat, na tym terenie zachowało się wiele zabytków, które mogą odwiedzać mieszkańcy oraz turyści. Do najważniejszych należą:

- pomnikowa lipa drobnolistna o obwodzie 450 cm - znajdująca się w Pyzdrach na terenie niewielkiego parku, gdzie kiedyś istniał folwark Wójtostwo,
- źródło „Pij zdrój” przy ulicy Wrocławskiej, a naprzeciwko lipa drobnolistna o obwodzie 420 cm,
- Kościół parafialny Narodzenia Najświętszej Marii Panny z XV w.
- Klasztor pofranciszkański pod wezwaniem Ścięcia Głowy św. Jana Chrzciciela z XIV-XVIII w.,
- Pozostałości zespołu zamkowego z XIV – XIX w.,
- Domy z wieku XIX przy ulicy Kaliskiej, Farnej, Daszyńskiego, Kilińskiego, Kościuszki,
- Dom podcieniowy z 1768 roku przy ul. Rynek,
- Krzyże morowe z 1852 r. na cmentarzu w Pyzdrach,
- Wiatrak holender z 1903 r. przy ul. Wrocławskiej,
- Historyczny układ urbanistyczny miasta Pyzdry.

Sport

Organizacją imprez sportowych i rekreacyjnych oraz promowaniem aktywnego trybu życia w gminie zajmuje się wraz z Urzędem Miejskim w Pyzdrach. Do dyspozycji mieszkańców oddane są następujące obiekty:

- sala widowiskowo-sportowa w Pyzdrach,

- kompleks boisk sportowych, w skład którego wchodzi boisko trawiaste pełnowymiarowe, boisko ze sztuczną trawą, boisko wielofunkcyjne do koszykówki i siatkówki wybudowane w ramach Programu „Moje boisko-Orlik2012”,
- siłownia,
- stadion zawarciański,
- boiska i salki gimnastyczne przy szkołach podstawowych w Lisewie, Górnych Grądach, Wrąbczynkowskich Holendrach, Pietrzykowie, Pyzdrach.

Oprócz infrastruktury sportowej mieszkańcy mają możliwość korzystania z infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej. W latach 2009-2014 na terenie gminy powstało 10 placów zabaw z dofinansowań unijnych, a 1 ufundowany przez firmę NIVEA. Ze względu na położenie części gminy w Nadwarciańskim Parku Krajobrazowym przez jej teren przebiega wiele szlaków turystycznych – rowerowych, pieszych i kajakowych. Co stwarza bardzo dobre warunki do aktywnego spędzania wolnego czasu.

W gminie Pyzdry funkcjonują dwa kluby sportowe: Miejski Klub Sportowy „Warta Pyzdry” i Uczniowski Klub Sportowy „Pyzdrskie Centrum TaekwonDo”, które uczestniczą w zorganizowanych formach współzawodnictwa sportowego. Ponadto na terenie gminy odbywa się wiele amatorskich rozgrywek i turniejów sportowych.

Zdrowie

W ramach opieki lekarskiej na terenie miasta Pyzdry działa jeden Niepubliczny Zakład Lekarski „Pro Familia” oraz dwa prywatne gabinety. Usługi zdrowotne świadczy dwóch lekarzy medycyny, 2 pielęgniarki lekarza rodzinnego, 3 pielęgniarki środowiskowe, 1 położna, a także pielęgniarka szkolna. Niewątpliwie zapotrzebowanie na tego typu świadczenia będzie rosło wraz z postępującym starzeniem się społeczeństwa.

W budynku NZL „Pro Familii” działają również 2 gabinety stomatologiczne, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna oraz dyżuruje specjalista badania i leczenia zaburzeń psychicznych. Ponadto w Pyzdrach funkcjonuje prywatny gabinet stomatologiczny. Na terenie Pyzdr znajdują się dwie apteki oraz punkt karetki pogotowia ratunkowego. Według GUS w 2012 roku udzielono 31 107 porad podstawowej opieki lekarskiej.

Gmina Pyzdry systematycznie przeznaczają środki finansowe na działania związane z ochroną zdrowia. Gminne programy przeciwdziałania narkomanii i alkoholizmowi określają lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych, wynikających z używania narkotyków i alkoholu. Zadania i cele określone w programach inicjowane są i realizowane przez Gminną Komisję Profilaktyki

i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych powołaną przez Burmistrza. W 2012 roku na ten cel przeznaczono 105 0000,00 zł, podczas gdy w 2010 roku 76 760,86 zł. Ponadto dla mieszkańców organizowane są różnego rodzaju badania takie jak mammografia czy badania słuchu i wzroku.

Aktywność mieszkańców

Aktywność mieszkańców widoczna jest przede wszystkim w funkcjonowaniu organizacji społecznych i podejmowaniu działań o charakterze przedsiębiorczym. Obywatelską postawę mieszkańców można zauważyć analizując frekwencję w wyborach.

W ostatnich wyborach do rady gminy oraz na burmistrza w 2010 roku udział wzięło 53,81% uprawnionych do głosowania. To o 3,27% mniej niż w roku 2006. Ważnym narzędziem pozwalającym decydować o warunkach życia na terenach wiejskich jest fundusz sołecki. Mobilizuje on mieszkańców do corocznego wskazania najważniejszych zadań do realizacji w następnym roku i wpisania ich do budżetu gminy.

Ważnym elementem nie tylko aktywności obywatelskiej, ale również bezpieczeństwa gminy są Ochotnicze Straże Pożarne działające na jej terenie. Aktualnie działa 8 jednostek z czego 2 w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, a kolejna ubiega się o włączenie do systemu. Straże te dysponują wozami bojowymi, wyposażone są w podstawowy i specjalistyczny sprzęt przeciwpożarowy, posiadają wyszkoloną załogę przygotowaną do udziału w akcjach ratowniczo-gaśniczych. Druhowie z wszystkich jednostek angażują się w prace na rzecz lokalnego środowiska, uczestniczą w organizacji uroczystości patriotyczno-religijnych i imprezach organizowanych przez władze samorządowe.

Gmina Pyzdry w ramach ogłoszonych konkursów na realizację zadań publicznych w 2012 roku przekazała organizacjom pozarządowym kwotę 52 500,00 zł. Wsparcie otrzymały 4 organizacje pozarządowe na realizację zadań dotyczących organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych, zajęć sportowych i treningów strzeleckich. Z roku na rok wzrasta kwota przekazywanych dotacji, dzięki którym na terenie pyzdrowskiej gminy podejmowanych jest wiele inicjatyw społecznych. Ich celem jest przede wszystkim zagospodarowanie czasu wolnego dzieci, młodzieży i osób starszych oraz promocja terenu. Wśród organizacji działających na tym terenie najliczniejszą grupę tworzą te, które oferują atrakcyjne formy spędzania wolnego czasu. Na terenie pyzdrowskiej gminy funkcjonuje wiele organizacji pozarządowych, które są ważnym partnerem samorządu przy realizacji zadań publicznych. Do najważniejszych organizacji należą:

- Fundacja Rozwoju Gminy Pyzdry,

- Fundacja „Tutaj Warto”,
- Towarzystwo Turystyki Wodnej „Perkoz”,
- Towarzystwo Kulturalne „Echo Pызdr”,
- Stowarzyszenie Oświaty Społecznej,
- Stowarzyszenie Edukacyjno-Kulturalno-Turystyczne "Nasza Szkoła",
- Stowarzyszenie LGD „Z Nami Warto”,
- Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze oddział w Koninie,
- Pызdrskie koło Polskiego Związku Wędkarskiego,
- Pызdrskie koło Emerytów i Rencistów i Inwalidów,
- Pызdrskie koło Ligi Obrony Kraju,
- Polski Związek Pszczelarski Koło Pызdry,
- Miejsko-Gminny Związek Ochotniczych Straży Pożarnych,
- Lokalna Organizacja Turystyczna "Puszcza Pызdrska",
- UKS Pызdrskie Centrum TaekwonDo,
- Miejski Klub Sportowy „Warta Pызdry”,
- Parafialny Zespół Caritas.

II. 6. Budżet gminy

Budżet gminy Pызdry w roku 2012 zamknął się w sumie dochodów wynoszącej 20,153 mln zł i sumie wydatków wynoszącej 19,486 mln zł, co oznacza nadwyżkę na poziomie 666,73 tys. zł. Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 2 754,35 zł, z kolei wydatki per capita sięgnęły 2 663,23 zł. Wydatki majątkowe ogółem stanowiły 8,5% wszystkich wydatków.

Gmina Pызdry w latach 2010-2011 posiadała deficyt, natomiast od 2012 do 2020 wygeneruje nadwyżkę budżetową. Dane w latach 2010-2013 ujęto na podstawie wykonania, natomiast lata 2014-2020 wynikają z Wieloletniej Prognozy Finansowej, w której w latach 2015-2020 zaplanowano zwiększenie dochodów i wydatków o 1%, a pojawiająca się nadwyżka między dochodami, a wydatkami będzie przeznaczona na wydatki majątkowe. Zakłada się, że w pierwszej kolejności będą wykonywane te zadania, na które gmina otrzyma wsparcie finansowe oraz te, które będą wymagały niezwłocznej realizacji.

Do 2013 roku obowiązywały zasady wynikające z art. 169 i 170 ustawy z dnia 30.06.2005 roku o finansach publicznych dotyczące limitu spłat i zadłużenia jednostek samorządu terytorialnego. W latach 2010-2013 budżet gminy posiada wskaźnik zadłużenia do dochodów na poziomie od 26,56% do 16,45% i nie przekracza w każdym roku maksymalnie dopuszczalnych 60%. Zgodnie z przepisami obowiązującej ustawy o finansach publicznych oraz przepisami wprowadzającymi ustawę o finansach publicznych, od roku 2014 możliwość zaciągania zobowiązań i ich spłat uwarunkowana będzie zachowaniem relacji, o której mowa w art. 243 ustawy o finansach publicznych.

Analizując stan zobowiązań z tytułu długoterminowych pożyczek i kredytów oraz papierów wartościowych dostrzec można, że budżet gminy spełnia w badanym okresie wymogi w zakresie zadłużenia budżetu. Wskaźniki zadłużenia poprawiły się m.in. poprzez odejście od dopłat do wody i ścieków, zamrożenie płac, wzrost podatków oraz wykreślenie budowy przedszkola z WPF. Strukturę dochodów i wydatków gminy i miasta Pyzdry w latach 2010-2020 przedstawia poniższa tabela.

W przyszłości konieczne będzie monitorowanie wydatków związanych z oświatą i pomocą społeczną. Należy podjąć działania, które wpłyną na zwiększanie dochodów, np. pozyskanie inwestorów, mieszkańców, dzięki którym wzrosną wpływy z podatków CIT, PIT i będą zasilać budżet gminy. Ponadto ważne będzie realizowanie inwestycji polegających na rozbudowie infrastruktury technicznej na nowych osiedlanych terenach, uzbrojenia terenu pod inwestycje, a także modernizację istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.

Tabela 23. Struktura dochodów i wydatków gminy i miasta Pызdry w latach 2010-2020

Treść	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1.Dochody ogółem	18 989 656,35	21 726 699,15	20 153 636,94	21 755 277,11	21 925 942,00	20 468 547,00	20 570 890,00	20 673 744,00	20 777 113,00	20 880 999,00	20 985 404,00
Dochody bieżące	18 275 982,49	18 807 338,15	18 917 781,34	20 565 241,88	20 366 713,00	20 468 547,00	20 570 890,00	20 673 744,00	20 777 113,00	20 880 999,00	20 985 404,00
Dochody majątkowe	713 673,86	2 919 361,00	1 235 855,60	1 190 035,23	1 559 229,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.Wydatki ogółem	21 678 996,56	22 331 436,63	19 486 906,84	20 371 013,39	21 906 036,34	20 006 856,08	20 109 199,08	20 212 040,22	20 363 682,08	20 526 888,00	20 694 181,96
Wydatki bieżące	17 862 004,31	18 505 042,38	17 824 919,26	19 797 996,12	18 563 670,00	18 749 307,00	18 936 800,00	19 126 168,00	19 317 430,00	19 510 604,00	19 705 710,00
Obsługa długu	141 031,27	208 233,51	260 224,73	260 000,00	192 500,00	194 425,00	196 369,00	198 333,00	200 316,00	202 319,00	204 342,00
Wydatki majątkowe	3 816 992,25	3 826 394,25	1 661 987,58	573 017,27	3 342 366,34	1 257 549,08	1 172 399,08	1 085 872,22	1 046 252,08	1 016 284,00	988 471,96
3.Wynik wykonania budżetu	-2 689 340,21	-604 737,48	666 730,10	1 384 263,72	19 905,66	461 690,92	461 690,92	461 703,78	413 430,92	354 111,00	291 222,04
4.Przychody budżetu	4 341 992,83	3 200 558,33	1 577 985,52	99 996,77	1 891 366,82	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.Rozchody budżetu	976 736,82	2 423 750,73	1 525 677,89	1 484 260,49	1 911 272,48	461 690,92	461 690,92	461 703,78	413 430,92	354 111,00	291 222,04
6.Kwota długu	5 043 914,07	5 100 633,11	4 962 053,46	3 577 789,74	3 557 884,08	3 096 193,16	2 634 502,24	2 172 798,46	1 759 367,54	1 405 256,54	1 114 034,50

Źródło: Urząd Miejski w Pызdrach

III. Analiza SWOT

Klasycznym narzędziem stosowanym w analizie strategicznej, jest analiza SWOT będąca zestawieniem mocnych i słabych stron gminy oraz określająca jej szanse i zagrożenia rozwojowe. Analiza ta pozwala zebrać i uszeregować informacje o potencjale rozwojowym oraz o dostrzeganych barierach. Zwraca jednocześnie uwagę na pojawiające się zewnętrzne szanse i zagrożenia. Pierwszym etapem pozwalającym określić analizę SWOT dla gminy Pyzdry było wyznaczenie zasobów, które są do dyspozycji społeczności zaangażowanej w rozwój obszaru. Analiza ta polegała na opisaniu i uporządkowaniu danych oraz zebranych informacji podczas diagnozy społeczno-gospodarczej. Następnie podsumowano wyniki ankiet skierowanych do mieszkańców pyzdrowskiej gminy. Pozycję społeczno-gospodarczą gminy opracowano za pomocą analizy SWOT przedstawionej w poniższej tabeli.

Tabela 24. Analiza SWOT gminy Pyzdry

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom zadłużenia budżetu gminy, - duży potencjał do rozwoju turystyki i rekreacji, - dobrze rozwinięty system opieki przedszkolnej, - bogata oferta gruntów pod budownictwo mieszkaniowe, - Plany Zagospodarowania Przestrzennego sporządzone dla większości terenów zabudowanych, - dobrze rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna, - dobrze wyposażone placówki oświatowe, - liczne i aktywne organizacje pozarządowe, - przystępne ceny gruntów	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom dochodów własnych gminy, - niewielki procent utwardzonych dróg gminnych, - słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna na terenie wiejskim, - brak sieci gazowej, - ograniczony dostęp do Internetu szerokopasmowego, - uboga oferta gruntów inwestycyjnych, - słabo rozbudowana baza gastronomiczno-noclegowa, - mocne rozdrobnienie gospodarstw rolnych
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość pozyskiwania środków finansowych w nowej perspektywie UE 2014-2020, - potwierdzenie istnienia lokalnych złóż gazu zmiennego, - powstanie fabryki Volkswagen we Wrześni, - realizacja przez samorząd województwa projektu „Wielkopolska Sieć Szerokopasmowa”,	<ul style="list-style-type: none"> - wysokie bezrobocie, - starzenie się społeczeństwa, - migracja młodych ludzi do dużych ośrodków miejskich, - zaostrzenie przepisów dotyczących funkcjonowania obszarów chronionych na terenie gminy,

- moda na aktywny i zdrowy tryb życia	- dociążanie samorządu zadaniami rządowymi bez zabezpieczenia finansowego
---------------------------------------	---

Z punktowej ważonej analizy SWOT wynika, że w potencjale wewnętrznym gminy Pyzdry przeważają mocne strony nad słabymi. Natomiast w otoczeniu zewnętrznym dominują szanse nad zagrożeniami. Silny potencjał tego obszaru potwierdza atrakcyjność turystyczna regionu, rozwinięta baza sportowo-rekreacyjna oraz bogata oferta gruntów pod budownictwo mieszkaniowe. Szanse rozwojowe gminy związane są przede wszystkim z możliwością pozyskania środków zewnętrznych na realizację inwestycji, miejscami pracy w budowanej fabryce VW we Wrześni, a także wpływami z eksploatacji miejscowych złóż gazu. Słabe strony natomiast przejawiają się w niskich dochodach własnych gminy spowodowanych niewielkimi wpływami z podatku od nieruchomości i udziałów w podatkach PIT i CIT. Przeważający obszar powierzchni gminy charakteryzuje się słabymi glebami VI i V klasy bonitacyjnej. Natomiast niskie wpływy z udziałów w podatkach CIT i PIT opłacanych przez mieszkańców wynikają z niskiej struktury dochodów. Zagrożeniem dla budżetu gminy w przyszłości będzie odpływ młodych mieszkańców do większych ośrodków miejskich, a tym samym konieczność zapewnienia opieki osobom starszym pozostałym na miejscu. Wnioski z analizy SWOT wskazują, że przy określonej konfiguracji czynników wewnętrznych i zewnętrznych najbardziej pożądaną opcją działania dla gminy Pyzdry jest strategia agresywna. Stosując tą strategię powinno się wykorzystać mocne strony i szanse płynące z otoczenia. Szczególnie ważne jest tutaj wdrożenie działań zmierzających do zatrzymania ludzi młodych oraz przyciągnięcia inwestorów na teren gminy. W dłuższej perspektywie realizacja strategii agresywnej powinna się przełożyć na dynamiczny rozwój gospodarczy gminy. Działaniom tym służyć powinna możliwość otrzymania dofinansowań unijnych i krajowych w planowanym okresie. Przeprowadzona ocena zasobów, zjawisk i problemów pomogła wybrać odpowiednie rozwiązania i kierunki dążenia strategicznego gminy oraz sformułować wizję i misję.

IV. Wizja i misja

Wizja to wyobrażenie przyszłego kształtu jednostki terytorialnej oraz wytyczenie kierunków jego osiągnięcia. Jest to koncepcja przyszłego pożądanego wizerunku gminy, do którego dąży przy założeniu określonych celów i zaangażowaniu wszelkich możliwych zasobów. Wizja jest dalekosiężną aspiracją do szybkiego rozwoju, to obraz przyszłości, jaki gmina Pyzdry zamierza wykreować w latach 2015-2020. Natomiast misja określa rolę lub deklarowany sposób działania zmierzający do zrealizowania wizji.

WIZJA

*Gmina i Miasto Pyzdry – miejscem gdzie warto inwestować,
mieszkać, a także wypoczywać.*

MISJA

Misją Gminy i Miasta Pyzdry jest tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju działalności gospodarczej, osadnictwa oraz aktywnych form spędzania wolnego czasu. W tym celu podejmowane są różnorodne inicjatywy z poszanowaniem dziedzictwa historycznego oraz przyrodniczego gminy.

V. Cele strategiczne i operacyjne

V.1. Cele strategiczne i cele operacyjne

Zebrane informacje i wnioski z przeprowadzonej analizy SWOT pozwoliły wyznaczyć cele strategiczne i szczegółowe dla każdego celu strategicznego realizującego wizję. Cele precyzują wizję, pokazują konkretny sposób, w jaki zamierza się ją osiągnąć. W latach 2015-2020 cele strategiczne będą realizowane w dwóch obszarach: gospodarka i mieszkalnictwo.

Cel strategiczny 1: Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej gminy Pyzdry

Cel operacyjny 1.1: Tworzenie i promocja lokalnych stref aktywności gospodarczej

Cel operacyjny 1.2: Poprawa dostępności komunikacyjnej gminy Pyzdry

Powyższe cele będą realizowane poprzez następujące działania:

- uzbrajanie terenów inwestycyjnych,
- budowa lub modernizacja dróg.

W celu zwiększania konkurencyjności regionu ważne jest zapewnienie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. W tym celu konieczne będzie utworzenie i promowanie terenów pod inwestycje, a także odpowiednie uzbrojenie tych terenów w niezbędną infrastrukturę techniczną i komunikacyjną. Stan infrastruktury komunikacyjnej jest jednym z najważniejszych czynników zapewniających konkurencyjność regionu, dlatego istotna będzie modernizacja istniejącej sieci drogowej. Podejmowane działania powinny przyciągnąć inwestorów, którzy utworzą nowe miejsca pracy w gminie Pyzdry.

Cel strategiczny 2: Rozwój funkcji mieszkaniowej i turystycznej gminy Pyzdry

Cel operacyjny 2.1: Rozwój lokalnego układu drogowego

Cel operacyjny 2.2: Wzrost poziomu skanalizowania i zwodociągowania gminy Pyzdry

Cel operacyjny 2.3: Zapewnienie optymalnej bazy do rozwoju życia kulturalno-rekreacyjno-turystycznego.

Powyższe cele będą realizowane poprzez następujące działania:

- uzbrajanie terenów mieszkaniowych,
- remont i modernizacja świetlic,
- przebudowa dróg i chodników,

- rozbudowa sieci szerokopasmowego Internetu.

Realizacja powyższego celu wskazuje na konieczność wykorzystania atrakcyjności osadniczej gminy, co w konsekwencji powinno zminimalizować odpływ młodych osób. By osiągnąć ten cel konieczna będzie poprawa stanu infrastruktury gminnej oraz podniesienie jakości usług społecznych i komunalnych. Działania podejmowane w tym celu strategicznym pozwolą wzmocnić wizerunek gminy, jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, wypoczynku i turystyki.

V.2. Zadania planowane do realizacji

Zadania wpłyną na osiągnięcie celów strategicznych i celów szczegółowych. Zadania ujęte w Strategii realizowane będą w ramach dwóch obszarów odpowiadających celom strategicznym:

- Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej gminy Pyzdry,
- Rozwój funkcji mieszkaniowej i turystycznej gminy Pyzdry.

Przy wyborze zadań do Strategii zastosowano następujące kryteria:

- zgodność zadania z celami Strategii,
- zgodność z innymi dokumentami strategicznymi,
- stopień przygotowania do realizacji (dokumentacja techniczna, wymagane pozwolenia),
- zasięg oddziaływania,
- skala rozwiązywanych problemów,
- wpływ realizacji zadania na poprawę jakości życia społeczności lokalnej,
- zapewnienie płynności finansowania zadania oraz możliwości pozyskania dofinansowania ze środków pozabudżetowych,
- wpływ na rozwój gospodarczy, w tym na tworzenie nowych miejsc pracy na terenie gminy,
- wpływ na rozwój życia kulturalno-rekreacyjno-turystycznego,
- wpływ na poprawę wizerunku gminy,
- wpływ na poprawę komfortu życia mieszkańców i zatrzymanie migracji poprzez zapewnienie niezbędnej infrastruktury technicznej.

Poniższa tabela przedstawia zadania zaplanowane do realizacji w latach 2015-2020 wraz z przewidywanymi wskaźnikami do osiągnięcia.

Tabela 25. Zadania inwestycyjne w latach 2015-2020

Lp.	Nazwa zadania	Cel	Wskaźnik
1	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Pietrzyków-Kolonia	2.1	- długość wybudowanej drogi
2	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Walga	2.1	- długość wybudowanej drogi
3	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Zapowiednia	2.1	- długość wybudowanej drogi
4	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Zamość	2.1	- długość wybudowanej drogi
5	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Pyzdry (ul. Zwierzyniec i Miłosławska)	2.1	- długość wybudowanej drogi
6	Budowa drogi gminnej w miejscowości Pyzdry (ul. Wymysłowska – Dłusk)	1.2	- długość wybudowanej drogi
7	Modernizacja istniejących ujęć wody	2.2	- liczba zmodernizowanych ujęć
8	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 466 na odcinku Rataje – Pietrzyków – Pietrzyków-Kolonia z przykanalikami i przepompowniami sieciowymi wraz z przebudową przepompowni głównej przy ulicy Nadrzecznej w Pyzdrach	2.2	- długość wybudowanej sieci kanalizacji - liczba przyłączy
9	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pyzdry – ul. Bolesława Pobożnego	2.2	- długość wybudowanej sieci kanalizacji - liczba przyłączy
10	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Białobrzeg	2.2	- długość wybudowanej sieci kanalizacji, - liczba przyłączy
11	Modernizacja nowej siedziby CKSiP	2.3	- liczba zmodernizowanych obiektów kulturalnych
12	Modernizacja świetlic wiejskich	2.3	- liczba zmodernizowanych świetlic wiejskich
13	Budowa targowiska w Pyzdrach	1.1	- liczba wybudowanych targowisk
14	Budowa sieci kanalizacji wodociągowej i sanitarnej do terenów inwestycyjnych	1.1	- długość wybudowanej sieci kanalizacji
15	Budowa chodnika Rataje – Pietrzyków	2.1	- długość wybudowanego chodnika
16	Remont drogi powiatowej nr 2901 Wrąbczynek – Zapowiednia	1.2	- długość wybudowanej drogi
17	Umocnienia wałów przeciwpowodziowych na rzece Prośnie i Warcie	2.2	- liczba umocnionych wałów
18	Pogłębienie i poszerzenie koryta cieką Flisa w miejscowości Pyzdry	2.2	- długość pogłębionego koryta
19	Gazyfikacja miejscowości Pyzdry, Tarnowa i Ruda Komorska	1.1	- liczba podłączonych obiektów
20	Rozbudowa sieci szerokopasmowego Internetu na terenie gminy Pyzdry	2.3	- liczba podłączonych użytkowników

VI. Zgodność ze strategicznymi dokumentami

Spójność dokumentu strategicznego gminy wymaga uzgodnienia wyznaczonych celów z innymi celami zawartymi w dokumentach nadrzędnych na szczeblu lokalnym, regionalnym i krajowym. Strategia powinna korelować także z wieloma innymi programami. Powiązania Strategii rozwoju Gminy i Miasta Pyzdry na lata 2015-2020 z dokumentami strategicznymi przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 26. Powiązanie Strategii rozwoju Gminy i Miasta Pyzdry na lata 2015-2020 z innymi dokumentami strategicznymi

<i>Strategia Rozwoju Kraju 2020</i>
Cel II.2.4. Poprawa warunków ramowych dla prowadzenia działalności gospodarczej
Cel II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej
Cel II.5.1. Zapewnienie powszechnego dostępu do Internetu
Cel II.6.1. Racjonalne gospodarowanie zasobami
Cel II.6.2. Poprawa efektywności energetycznej
Cel II.6.3. Zwiększenie dywersyfikacji dostaw paliw i energii
Cel II.6.4. Poprawa stanu środowiska
Cel II.7.2. Modernizacja i rozbudowa połączeń transportowych
Cel III.1. Integracja społeczna
Cel III.3.3. Tworzenie warunków dla rozwoju ośrodków regionalnych, subregionalnych i lokalnych oraz wzmacniania potencjału obszarów wiejskich
<i>Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2020 roku</i>
Cel operacyjny 1.1. Zwiększenie spójności sieci drogowej
Cel operacyjny 2.7. Poprawa gospodarki wodno – ściekowej
Cel operacyjny 2.8. Ochrona zasobów wodnych i wzrost bezpieczeństwa powodziowego
Cel operacyjny 5.1. Wsparcie ośrodków lokalnych
Cel operacyjny 5.2. Rozwój obszarów wiejskich
Cel operacyjny 5.6. Wsparcie terenów o wyjątkowych walorach środowiska kulturowego
Cel operacyjny 6.8. Przygotowanie i racjonalne wykorzystanie terenów inwestycyjnych
Cel operacyjny 8.2. Poprawa sytuacji i przeciwdziałanie zagrożeniom demograficznym
Cel operacyjny 8.10. Ochrona i utrwalanie dziedzictwa kulturowego
Cel operacyjny 8.11. Poprawa warunków mieszkaniowych

<i>Projekt Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020</i>
Cel szczegółowy: 6B Wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich
Cel szczegółowy: 3A Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe
<i>Projekt Wielkopolski Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 - 2020</i>
Cel szczegółowy: Zwiększony poziom produkcji energii ze źródeł odnawialnych Priorytet inwestycyjny 4 c: Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w infrastrukturze publicznej, w tym w budynkach publicznych, i sektorze mieszkaniowym
Cel szczegółowy: Zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu Priorytet inwestycyjny 6 c: Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego

Poza zgodnością z powyższymi dokumentami wpływ na Strategię rozwoju Gminy i Miasta Pызdry na lata 2015-2020 mają następujące opracowania:

- Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta i Gminy Pызdry,
- Program Ochrony Środowiska dla Gminy i Miasta Pызdry,
- Plan Gospodarki odpadami dla Gminy i Miasta Pызdry,
- Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy i Miasta Pызdry na lata 2008-2015,
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy i Miasta Pызdry na lata 2013-2016,
- Plany Odnowy Miejscowości.

VII. Wdrażanie i monitorowanie strategii

Ustawa o samorządzie gminnym określa gminę, jako wspólnotę samorządową wszystkich jej mieszkańców. Najważniejszym zadaniem jest zaspokajanie zbiorowych podstawowych potrzeb mieszkańców oraz realizacja zadań z zakresu administracji rządowej. Strategia rozwoju Gminy i Miasta Pyzdry na lata 2015-2020 to dokument o charakterze planistycznym, opisujący założone działania do realizacji, określone za pomocą celów strategicznych i operacyjnych. Ich realizacja powinna przyczynić się do poprawy jakości życia mieszkańców. Na podstawie wyszczególnionych zadań określono główne obszary problemowe, których interwencja może przyczynić się do poprawy konkurencyjności gminy w regionie.

Jednostką bezpośrednio odpowiedzialną za wdrażanie Strategii jest Burmistrz Pyzdr, który powołał Zespół ds. opracowania i monitorowania Strategii rozwoju Gminy i Miasta Pyzdry na lata 2015-2020. Zapisy zawarte w Strategii powinny być uwzględniane na etapie corocznego sporządzania lub aktualizacji wieloletnich planów finansowych. Po zakończeniu każdego roku budżetowego Zespół opracuje raport z przebiegu realizacji zadań objętych Strategią. Wdrażanie Strategii polega na:

- opracowaniu dokumentu strategicznego na podstawie diagnozy społeczno-gospodarczej i ankiet przeprowadzonych wśród mieszkańców,
- przeprowadzeniu konsultacji społecznych z mieszkańcami gminy poprzez zamieszczenie projektu Strategii na stronie internetowej www.pyzdry.pl,
- przeprowadzeniu konsultacji i omówieniu projektu Strategii z radnymi Rady Miejskiej w Pyzdrach i sołtysami,
- przyjęciu uchwałą Rady Miejskiej w Pyzdrach,
- realizacji Strategii,
- corocznego monitorowania zapisów Strategii.

Podstawowym źródłem finansowania części zadań wyznaczonych w Strategii są środki budżetu gminy. Jednakże, aby możliwa była pełna realizacja założeń strategii niezbędne jest pozyskanie zewnętrznych (pozabudżetowych) środków finansowych, a także lobbing władz na rzecz inwestycji w zakresie, który nie realizuje gmina Pyzdry. Jednym z priorytetowych celów będzie pozyskiwanie środków z programów unijnych i krajowych. W zależności od tego, jaki będzie zakres ogłoszonych konkursów, takie zadania będą realizowane. Jednakże zakłada się, że w pierwszej kolejności nastąpi realizacja zadań wskazanych w Strategii jako

kluczowe. Ze względu na różnorodną specyfikę celów strategicznych oraz wyznaczonych w ich ramach celów operacyjnych niemożliwe jest wiarygodne określenie kosztów zadań. Szczegółowe dane finansowe ujmowane będą w corocznych budżetach i wieloletniej prognozie finansowej. Szczególnie ważna podczas wdrażania będzie promocja Strategii. Celem działań związanych z promocją Strategii jest dotarcie do jak najszerszej grupy odbiorców między innymi mieszkańców, instytucji, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych. Promocja Strategii będzie odbywała się poprzez:

- zapewnienie bieżącego informowania o wdrażaniu Strategii oraz o rezultatach działań,
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym,
- wykorzystanie nowoczesnych źródeł przekazu i technologii w celu dotarcia do wszystkich mieszkańców.

Monitorowanie to proces stałego kontrolowania realizacji Strategii. Sprawdzeniu podlegać będzie przebieg i postęp realizacji, zgodność z założeniami, stopień osiągnięcia celów. Monitorowanie służy dostarczaniu informacji na podstawie, których można wskazać problemy i rozbieżności w realizacji zadań. Powołany Zespół ds. opracowania i monitorowania Strategii rozwoju Gminy i Miasta Pyzdry na lata 2015-2020 dokonywać będzie corocznego monitoringu.

Z punktu widzenia upływu czasu, w okresie realizacji konieczne jest dostosowywanie zapisów Strategii do zmieniających się warunków gospodarczych w gminie oraz systematyczna aktualizacja obszarów, zadań i ich kosztów. Sprawnie funkcjonujący system monitoringu pozwoli:

- określić postęp przeprowadzanych zadań oraz ich zgodność z założonymi celami,
- wykryć niezgodności w trakcie realizacji oraz zminimalizować powstałe odchylenia,
- wykryć negatywne konsekwencje decyzji wynikających z powyższych ustaleń dla jakości życia mieszkańców i funkcjonowania podmiotów gospodarczych oraz stanu środowiska przyrodniczego.

Strategia będzie monitorowana nie tylko pod kątem zgodności z harmonogramem rzeczowo-finansowym, ale również pod względem dopuszczenia do realizacji projektów, które gwarantują efektywne, racjonalne i celowe wykorzystanie środków.

Wyniki przeprowadzanego monitoringu będą opracowane corocznie w formie raportu podsumowującego realizację Strategii. Raport powinien zawierać:

- informacje ogólne,
- informacje dotyczące postępu rzeczowego,
- informacje dotyczące postępu finansowego,

- prognozę postępu realizacji zadań w kolejnym roku,
- informację o napotkanych problemach, przeprowadzonych kontrolach oraz stwierdzonych nieprawidłowościach.

Ewaluacja to badanie umożliwiające ocenę efektywności, skuteczności, oddziaływania, trwałości i zgodności Strategii w kontekście założonych celów, porównywanie rezultatów ze wstępnymi zamierzeniami. Rodzaje ewaluacji wykorzystane w Strategii rozwoju Gminy i Miasta Pызdry na lata 2015-2020:

a) ex-ante

- przeprowadzana jest przed wdrażaniem Strategii
- ocenia na ile planowane zadania są trafne z punktu widzenia potrzeb mieszkańców oraz spójne w zakresie celów i sposobów ich realizacji,
- bada kontekst społeczny, gospodarczy, prawny,
- służy identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń,
- diagnozuje potrzeby i oczekiwania mieszkańców,

b) mid-term

- realizowana jest w połowie wdrażania Strategii,
- poddaje analizie osiągnięte na tym etapie produkty i wskaźniki,
- dokonuje pierwszej oceny jakości realizacji Strategii,
- ocenia poczynione na etapie programowania cele, wskaźniki,

c) ex-post

- przeprowadzana jest po zakończeniu realizacji Strategii,
- ocenia stopień osiągnięcia założonych celów,
- ocenia stopień zaangażowania środków finansowych własnych i zewnętrznych,
- bada długotrwałe efekty (oddziaływanie) Strategii oraz ich trwałość,
- stanowi cenne źródło informacji użytecznych przy planowaniu kolejnych Strategii.

VIII. Wieloletni program inwestycyjny

Zaplanowane do realizacji w latach 2015-2020 zadania, uporządkowane zostały według ważności. Kolejność zadań ustalono na podstawie kryteriów oraz oceny zadań. Poszczególnym kryteriom przypisano wagi i nadano punkty spełniające dane kryterium. Dla potrzeb uporządkowania zadań inwestycyjnych wyznaczono następujące kryteria oceny:

- zaspokajanie potrzeb mieszkańców,
- pozyskanie środków zewnętrznych,
- istotność zadania dla rozwoju gminy.

Wagę każdego z kryterium oraz możliwość jego realizacji określono za pomocą skali punktowej:

- 4 – mało ważne kryterium,
- 7 – ważne kryterium,
- 10 – bardzo ważne kryterium,

Natomiast stopień spełnienia danego kryterium określono za pomocą skali punktowej:

- 1 – nie spełnia kryterium,
- 2 – spełnia częściowo kryterium,
- 3 – spełnia kryterium.

Wyznaczenie kolejności realizacji inwestycji wynika z liczby punktów uzyskanych dla danego zadania oraz z prognozowania możliwości pozyskania środków finansowych. Terminy realizacji zadań nie zaplanowano na stałe, istnieje możliwość modyfikacji i zmian w zależności od posiadanych środków finansowych i ogłoszonych konkursów o dofinansowanie. Zadaniom gminnym przyporządkowano terminy realizacji, natomiast zadań podmiotów zewnętrznych nie ujęto w przedziale czasowym, ze względu na trudność ich wyznaczenia. Poniższa tabela przedstawia wieloletni program inwestycyjny gminy Pyzdry w latach 2015-2020.

Tabela 27. Wieloletni program inwestycyjny gminy Pызdry na lata 2015-2020

Lp	Nazwa zadania	Lata						Szacunkowy koszt	Źródło finansowania
		2015	2016	2017	2018	2019	2020		
1	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Pietrzyków - Kolonia			X				600 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
2	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Walga						X	1 250 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
3	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Zapowiednia					X		900 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
4	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Zamość				X			925 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
5	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Pызdry (ul. Zwierzyniec i Miłosławska)		X					550 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
6	Budowa drogi gminnej w miejscowości Pызdry (ul. Wymysłowska – Dłusk)	X						550 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
7	Modernizacja istniejących ujęć wody				X	X	X	1 000 000,00	środki własne
8	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 466 na odcinku Rataje –Pietrzyków – Pietrzyków-Kolonia z przykanalikami i przepompowniami sieciowymi wraz z przebudową przepompowni głównej przy ulicy Nadrzecznej w Pызdrach	X	X	X				4 000 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
9	Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Pызdry – ul. Bolesława Pobożnego	X						138 000,00	środki własne
10	Budowa sieci wodociągowej w miejscowości Białobrzeg	X						280 000,00	środki własne
11	Modernizacja nowej siedziby CKSiP		X					500 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
12	Modernizacja świetlic wiejskich			X	X			400 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne

Lp	Nazwa zadania	Lata						Szacunkowy koszt	Źródło finansowania
		2015	2016	2017	2018	2019	2020		
13	Budowa targowiska w Pyzdrach			X	X			1 300 000,00	środki własne, fundusze zewnętrzne
14	Budowa sieci kanalizacji wodociągowej i sanitarnej do terenów inwestycyjnych					X	X	b/d	środki własne, fundusze zewnętrzne
15	Budowa chodnika Rataje – Pietrzyków		X					b/d	WZDW w Poznaniu
16	Remont drogi powiatowej nr 2901P Wrąbczynek – Zapowiednia			X				b/d	Powiat Wrzesiński
17	Umocnienia wałów przeciwpowodziowych na rzece Prośnie i Warcie			X	X			b/d	WZMiUW Poznań
18	Pogłębienie i poszerzenie koryta cieklu Flisa w miejscowości Pyzdry		X					b/d	WZMiUW Poznań
19	Gazyfikacja miejscowości Pyzdry, Tarnowa i Ruda Komorska			X	X	X		b/d	Polska Spółka Gazownictwa Oddział Poznań
20	Rozbudowa sieci szerokopasmowego Internetu na terenie gminy Pyzdry			X	X	X		b/d	Operator

Spis tabel

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy i miasta Pызdry według zameldowania w latach 2003-2012.....	7
Tabela 2. Przyrost naturalny w gminie Pызdry wg płci w latach 2003-2012.....	8
Tabela 3. Migracje ludności w gminie Pызdry w latach 2003-2012.....	9
Tabela 4. Udział grup ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem w latach 2003-2012 w ujęciu procentowym	9
Tabela 5. Bezrobotni w gminie Pызdry w latach 2010 – 2012	11
Tabela 6. Stopa bezrobocia w powiecie wrzesińskim na tle kraju i województwa w latach 2010-2012 (w %).....	11
Tabela 7. Bezrobotni w gminie Pызdry w 2012 roku według wieku, ...	13
wykształcenia i czasu pozostawania bez pracy	13
Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej wraz z powodami wystąpienia trudnej sytuacji życiowej w latach 2010-2012	14
Tabela 9. Liczba udzielonych poszczególnych form zasiłków w latach 2010-2012	15
Tabela 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Pызdrach w latach 2010-2012.....	15
Tabela 11. Świadczenia rodzinne w gminie Pызdry w latach 2010-2012.....	16
Tabela 12. Budżet gminy i miasta Pызdry na pomoc społeczną w latach 2010-2012	17
Tabela 13. Liczba uczniów w gminie Pызdry w latach 2009-2013	19
Tabela 14. Stopień zaspokojenia potrzeb na miejsca wychowania przedszkolnego w gminie Pызdry w roku szkolnym 2012/2013.....	19
Tabela 15. Budżet na oświatę w gminie i mieście Pызdry w latach 2010-2012	19
Tabela 16. Zestawienie przewidywanej liczby oddziałów w Samorządowej Szkole Podstawowej im. Jana Pawła II i Publicznym Samorządowym Gimnazjum im. Kazimierza III Wielkiego w latach 2014-2027	20
Tabela 17. Podmioty gospodarki narodowej według sektorów własnościowych w latach 2010-2012 w gminie Pызdry	23
Tabela 18. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w gminie Pызdry według sekcji PKD 2007 w latach 2010-2012.....	24
Tabela 19. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane z rejestru Regon według sektorów własnościowych w latach 2010-2012 w gminie Pызdry	25
Tabela 20. Wskaźnik zwodociągowania gminy Pызdry w latach 2010-2012.....	27

Tabela 21. Wskaźnik skanalizowania gminy Pызdry w latach 2010-2012	28
Tabela 22. Zestawienie dróg w podziale na typy	30
Tabela 23. Struktura dochodów i wydatków gminy i miasta Pызdry w latach 2010-2020.....	39
Tabela 24. Analiza SWOT gminy Pызdry.....	40
Tabela 25. Zadania inwestycyjne w latach 2015-2020	45
Tabela 26. Powiązanie Strategii rozwoju Gminy i Miasta Pызdry na lata 2015-2020 z innymi dokumentami strategicznymi	46
Tabela 27. Wieloletni program inwestycyjny gminy Pызdry na lata 2015-2020.....	52

Spis rysunków

Rys. 1 Liczba ludności w gminie i mieście Pызdry w latach 2003-2012	7
Rys. 2 Przyrost naturalny w gminie Pызdry w latach 2003-2012	8
Rys. 3 Bezrobotni w gminie Pызdry wg płci w latach 2010-2012.....	12